

Rapport 2012:2 R

Studenternas studiemönster och totala studietider

Rapport 2012:2 R

Studenternas studiemönster och totala studietider

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Studenternas studiemönster och totala studietider

Utgiven av Högskoleverket 2012

Högskoleverkets rapportserie 2012:2 R

ISSN 1653-0632

Innehåll: Högskoleverket, analysavdelningen, **Lena Eriksson**

Omslagsbild: Digital Vision

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Undersökningen	8
Två populationer – nybörjare efter 1977 och examinerade före 1977	8
Antalet nybörjare i högskolan 1978/79–1997/98	9
Förändringar av utbildningslinjernas och examinas poängomfattning	10
Tid mellan första och andra studieperioden	10
Studiemönster bland nybörjare i högskolan efter 1977	12
Återkommande studieperioder	12
Studieperiodernas längd	15
Totala studietider – antalet registreringsterminer	19
Registrerade endast en termin	22
Examensfrekvenser	26
Studiemönster inom tre stora ämnesområden	34
Området juridik och samhällsvetenskap	35
Män inom tekniskt område	38
Kvinnor inom undervisningsområdet	40
Studiemönster bland examinerade före 1977	42
Vilka ingår i undersökningen?	42
Registreringsterminer och studieperioder	43
Avslutande kommentarer	48

Sammanfattning

I denna rapport beskriver vi studiemönstret bland studenter i den svenska högskolan – under en lång uppföljningsperiod. Undersökningen avser främst i vilken omfattning studenterna har återkommit till högskolan för nya studier efter en avslutad studieperiod, hur långa dessa studieperioder varit och vad detta har inneburit för studenternas totala studietider, mätt i antal registreringsterminer. Undersökningen visar också studietidernas betydelse för examensfrekvenser.

Resultatet av undersökningen är sammanfattningsvis följande:

- Av alla nybörjare i högskolan under 20-årsperioden 1978/79–1997/98 har över 40 procent återkommit till nya högskolestudier efter en avslutad studieperiod. Bland kvinnorna har hälften återkommit och bland männen en tredjedel.
- Ju längre tid kvinnorna haft på sig att återkomma, i desto större utsträckning har de gjort detta medan detta inte är lika tydligt bland männen.
- Männen verkar mer benägna att koncentrera sina studier i *en* studieperiod, men med många registreringsterminer, medan kvinnorna inte studerar lika länge som männen i sin första studieperiod men i större utsträckning återvänder till nya studieperioder.
- 37 procent av såväl kvinnor som män som var nybörjare i mitten av 1990-talet har varit registrerade minst tio terminer totalt. Det visar att studietider inom avlagda examina inte är ett mått på studenternas totala studietider.
- En stabil andel, cirka 10 procent, av varje nybörjarkull under hela 20-årsperioden 1978/79–1997/98 har varit registrerade under högst en termin och sedan inte återkommit till högskolestudier.
- De flesta ”en-terminsstudenter” har varit registrerade på fristående kurser och är betydligt äldre än övriga. Mycket talar för att dessa studenter har studerat någon eller några kurser av fortbildnings- eller bildningsskäl.
- Bland en-terminsstudenter finns också sådana som inlett sina studier på en linje eller ett yrkesexamensprogram men lämnat detta under eller efter den första terminen för att inte återvända till högskolan. Man kan anta att det då handlar om definitiva avbrott som görs redan i början av studierna.
- För kvinnorna var examensfrekvensen 83 procent för dem som varit registrerade totalt 10 terminer och fler, medan den för samtliga kvinnor var 66 procent. För männen var motsvarande examensfrekvenser 76 procent respektive 55 procent.
- Examensfrekvensen sjönk med 10 procentenheter bland både kvinnor och män som var nybörjare efter 1993 jämfört med nybörjare före 1993. För kvinnorna förklaras detta med kraftigt minskad examensfrekvens bland nybörjare inom undervisningsområdet samt inom området vård och omsorg. För männens del sjönk examensfrekvensen kraftigt bland nybör-

jare inom teknikområdet. Flera utbildningar inom dessa områden förlängdes i början av 1990-talet.

När vi närmare har undersökt studiemönstret bland nybörjare inom de största ämnesområdena har vi funnit följande:

- Varken kvinnor eller män som påbörjade sina studier inom *området juridik och samhällsvetenskap* var särskilt examensinriktade – mindre än hälften tog en examen i sin första studieperiod. Vidare återvände nybörjare inom området juridik och samhällsvetenskap i stor utsträckning till samma område – om de återvände för en andra studieperiod.
- Män som påbörjade studier inom *det tekniska området* tog examen i sin första studieperiod i större omfattning än genomsnittet. De män som inte tog examen i sin första studieperiod, och som återkom för en ny studieperiod, återvände i förhållandevis hög grad till det tekniska området för att avlägga examen. De män som tog examen i sin första studieperiod återvände dock inte i någon större utsträckning till det tekniska området i sin andra studieperiod.
- 90 procent av alla kvinnor som inlett sina studier inom *undervisningsområdet* tog en examen i sin första studieperiod. Av dem som återvände för en ny studieperiod var det ovanligt att återvända till undervisningsområdet. Det vanligaste var att studera inom juridik och samhällsvetenskap i den andra studieperioden.

Den population som har kunnat följas under längst tid är de personer som tog examen under läsåren 1969/70–1976/77 inom den dåvarande högskoleutbildningen. Av dessa personer är närmare hälften 65 år eller äldre i dag. Sammantaget visar undersökningen att mönstret är detsamma för dessa personer som för dem som var nybörjare efter 1977.

- Kvinnorna som tog examen före 1977 har i högre omfattning än männen varit registrerade i högskoleutbildning efter 1977.
- Kvinnorna har varit registrerade under fler studieperioder än männen och även under fler terminer totalt.
- En tredjedel av kvinnorna har återvänt till ytterligare minst två studieperioder och 9 procent till ytterligare minst fyra nya studieperioder – utöver de studier som genomfördes före 1977 och resulterade i en examen. Detta bekräftar vad som framgått om nybörjare efter 1977, dvs. att det livslånga lärandet eller återkommande utbildning är en realitet framför allt för kvinnor.
- Ungefär en tredjedel av både kvinnorna och männen som tagit examen före 1977 och varit registrerade efter 1977 har tagit en ny examen.
- De som inte har tagit en ny examen har återkommit till högskolan för kortare studier, vanligtvis en eller två terminer främst inom områdena juridik och samhällsvetenskap samt humaniora och teologi.

Inledning

Hur länge studerar studenterna i högskolan? Frågan är inte lätt att besvara, om man menar den totala tiden som varje person varit registrerad i högskolan. Om det vore så att studenterna genomgick högskolestudier vid ett sammanhängande tillfälle, dvs. under en enda studieperiod för att aldrig mer återvända, och dessutom avslutade sin utbildning med en examen – ja, då skulle man enkelt kunna besvara frågan. Men som denna rapport visar, betar sig långt ifrån alla studenter så.

Svensk högskoleutbildning utmärks, i ett internationellt perspektiv, av flexibilitet och erbjuder stor valfrihet – som också utnyttjas av studenterna. Till skillnad från i många andra länder finns det i Sverige möjlighet att återvända till högskolan för nya eller kompletterande studier, oberoende av ålder.

Detta öppna system, som är ett signum för den svenska högskolan, innebär dock vissa svårigheter att med statistik beskriva exempelvis studenternas studietider. Det har inneburit att sådana beskrivningar hittills i huvudsak har varit begränsade till studietider inom yrkesexamensprogram, som har en starttidpunkt och en sluttidpunkt.

Det finns noggranna uppgifter om när en student är nybörjare, dvs. för första gången registrerad i svensk högskoleutbildning. Men när är de färdiga?

Det kommer att framgå av denna rapport att det inte finns någon tidpunkt när en person kan sägas vara färdig med sina högskolestudier. Ju längre tid vi kan följa individerna desto fler blir – för vissa av dem – deras antal studieperioder och desto längre blir deras totala studietider. Det är uppenbart att det livslånga lärandet är en realitet – i varje fall för kvinnor.

I denna rapport redovisas kvinnors och mäns studiemönster i form av bl.a. hur många studieperioder de har haft i högskolan och deras totala studietider mätt i antalet registreringsterminer. Detta görs för alla som varit nybörjare i högskolan under en 20-årsperiod efter 1977 och även för de personer som avlade en examen i den dåvarande grundutbildningen före 1977 och som efter 1977 varit registrerade i högskoleutbildning. I rapporten besvaras alltså bl.a. frågan: Hur vanligt är det att man återvänder till studier, hur långa är i så fall dessa studieperioder och vad innebär det för individernas totala studietider; under ”ett helt liv”?

Undersökningen

Två populationer – nybörjare efter 1977 och examinerade före 1977

I universitets- och högskoleregistret som förs av Statistiska centralbyrån, SCB, finns uppgifter om samtliga personer som varit registrerade i högskoleutbildning sedan 1977. Det innebär att den längsta tiden som vi kunnat följa nybörjare i högskolan är drygt 30 år. Att minst en så lång uppföljningsperiod behövs visas av att bland de personer som var nybörjare i slutet på 1970-talet var det så sent som 2009/10, vårt sista uppföljningsår, som vissa personer inledde sin andra studieperiod.

1977 är alltså starttidpunkten i dagens universitets- och högskoleregister vilket i sin tur beror på de omfattande förändringar som skedde inom den högre utbildningen i Sverige i anslutning till 1977 års högskolereform. Då införlivades bl.a. vissa lärarutbildningar, medellånga vårdutbildningar och konstnärliga utbildningar i högskolan. Det innebar att högskolan utökades med nya stora grupper studerande och det är därför svårt att jämföra studentpopulationen före och efter 1977 års reform.

I redovisningen av populationen nybörjare i högskolan efter 1977 års reform, har nybörjare under det första läsåret – läsåret 1977/78 – utelämnats. Detta läsår registrerades, på grund av reformen, en grupp personer som nybörjare i universitets- och högskoleregistret även om de inte var nybörjare på den utbildning de genomgick. Det gällde de personer som genomgick utbildningar som införlivades i högskolan 1977/78. Därför var nybörjarna läsåret 1977/78 betydligt fler än de skulle varit om dessa personer inte hade registrerats som nybörjare. Av detta skäl har vi uteslutit läsåret 1977/78 i denna redovisning.

Vi har valt att följa nybörjarkullarna under 20-årsperioden 1978/79 till 1997/98. Nybörjarna läsåret 1997/98 blir därmed den sista nybörjarkull som ingår eftersom undersökningen handlar om totala studietider och det därför måste ha gått en viss tid efter nybörjaråret för att uppföljningen ska bli meningsfull. De som var nybörjare läsåret 1997/98 har kunnat följas under 13 år.

För samtliga nybörjare gäller att de har följts från det läsåret de var registrerade för första gången (dvs. nybörjare i högskolan) till och med läsåret 2009/10. I de fall det varit särskilt viktigt att få en lång uppföljningsperiod har endast nybörjarna under de första 10 åren av 20-årsperioden följts. För att beskriva utvecklingen över tid har nybörjarna under hela 20-årsperioden delats upp i femårskullar. Det innebär också att den sista femårskullen omfattar nybörjare 1993/94–1997/98, dvs. de som varit nybörjare efter 1993 års reform, då det också skedde relativt omfattande förändringar i utbildningssystemet.

Undersökningen är främst inriktad på att kartlägga dels hur många studieperioder individerna har varit registrerade, dels det totala antalet terminer

som alla individer varit registrerade från och med läsåret 1978/79 till och med läsåret 2009/10. Om det har passerat minst tre terminer utan registrering sedan den senaste registreringen har vi betraktat detta som en avslutad studieperiod. Det betyder att avsaknad av registrering under en eller två terminer, som därefter följs av en registrering, betraktas som studieuppehåll, medan avsaknad av registrering under tre eller fler terminer i följd indikerar en avslutad studieperiod.

I universitets- och högskoleregistret finns också uppgifter om de personer som avlade en examen i den dåvarande grundutbildningen före 1977 men dessa uppgifter omfattar alltså inte examinerade inom de utbildningar som före 1977 inte tillhörde högskolan. Den grupp individer som vi kan följa allra längst är således de som avlade en eller flera examina senast läsåret 1976/77 i den dåvarande högskoleutbildningen och därefter varit registrerade i högskolan vid ett eller flera tillfällen fram till och med läsåret 2009/10. Flertalet av dessa personer är i dag äldre än 60 år.

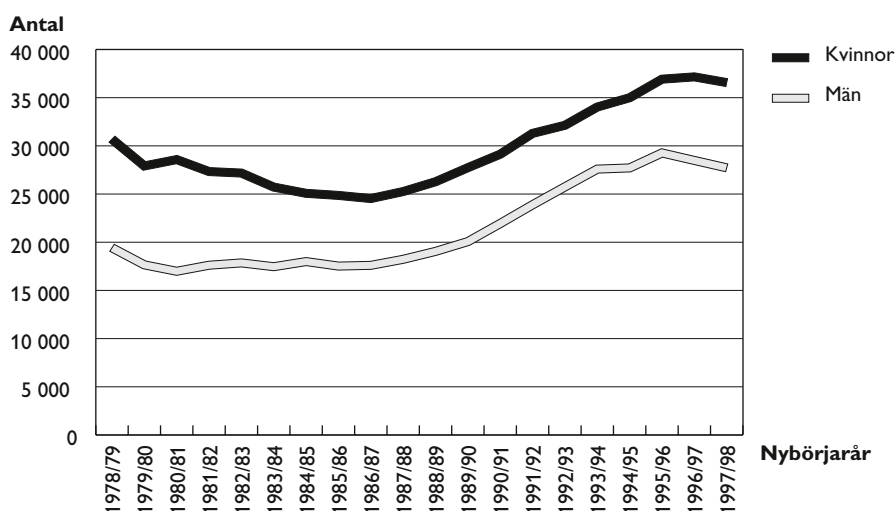
Även uppföljningen som avser populationen examinerade före 1977 inom den dåvarande grundutbildningen och som varit registrerade i högskolan efter 1977, är inriktad på att kartlägga hur många perioder de har varit registrerade efter 1977 och hur långa deras totala studietider efter 1977 har varit.

Antalet nybörjare i högskolan 1978/79–1997/98

Under perioden 1978/79–1997/98 påbörjade drygt 1 miljon personer en högskoleutbildning i Sverige. Dessa personer har följts upp t.o.m. läsåret 2009/10. Av samtliga nybörjare var 58 procent kvinnor och 42 procent män.

Utvecklingen år för år av antalet nybörjare framgår av nedanstående diagram.

Antalet kvinnor och män som varit nybörjare i högskoleutbildning under perioden 1978/79–1997/98.

Som redan nämnts tillkom en stor grupp nybörjare 1977 som inte var nybörjare på sin utbildning men blev nybörjare i högskolan i anslutning till 1977 års reform. Effekten av denna förändring syns även de närmaste åren efter 1977/78 och avser de personer (främst kvinnor) som tidigare påbörjat en utbildning som före 1977 inte var en högskoleutbildning, gjort studieuppehåll och återvänt till sin utbildning efter 1977 och därmed blivit högskolenybörjare.

Gemensamt för både kvinnor och män är att antalet nybörjare ökade från andra halvan av 1980-talet fram till mitten av 1990-talet.

Totalt var det således drygt 1 miljon nybörjare i högskolan under denna period, 593 000 kvinnor och 430 000 män. Det är studiemönstret hos dessa nybörjare vi ska beskriva i de kommande kapitlen. Vi kommer främst att undersöka

- i vilken omfattning studenterna har återvänt till högskolan för nya studieperioder
- hur långa deras totala studietider varit mätt i antalet registreringsterminer
- studenternas examensfrekvenser
- studenternas studiemönster inom några stora ämnesområden.

Förändringar av utbildningslinjernas och examinas poängomfattning

För de studenter som studerat med avsikt att avlägga en examen – eller i varje fall genomgå en hel utbildning – var den huvudsakliga studiegången 1977–1993 att genomgå en utbildningslinje. Efter 1993 har programstudier gällt för utbildning mot en yrkesexamen och en blandning av programstudier och studier på fristående kurser för utbildning mot en generell examen. Såväl utbildningslinjernas poängomfattning som examinas poängomfattning (efter 1993) var statsmaktsbeslut.

Under 20-årsperioden 1978/79–1997/98 har relativt stora förändringar skett beträffande längden på sådana utbildningar som leder fram till en examen. Under perioden med allmänna utbildningslinjer förlängdes vissa utbildningar men det fanns fortfarande ett antal linjer som omfattade ett och ett halvt års eller två års studier, när linjesystemet avskaffades 1993.

Det var dock främst i anslutning till 1993 års reform som det skedde relativt stora förändringar. I den examensordning som infördes 1993 var endast ett fåtal examina sådana som innehöll mindre än 120 poäng, dvs. mindre än tre års studier. De flesta examina innehöll minst 120 poäng. 1993 infördes också den fyraåriga magisterexamen som kom att få stor omfattning.

Tid mellan första och andra studieperioden

Eftersom denna undersökning bl.a. gäller återkommande studieperioder är det av avgörande betydelse hur lång uppföljningstiden är. Det är något man måste vara medveten om när man tolkar resultatet av undersökningen.

Av samtliga nybörjare under 20-årsperioden, och som vi följt till och med 2009/10, har den första nybörjarkullen haft över 30 år på sig att återkomma för nya studieperioder, medan den sista nybörjarkullen endast har haft 13 år på sig.

Vilken betydelse har de olika uppföljningstidernas längd? Det försöker vi belysa genom att följa *en* kull som var nybörjare i början av 20-årsperioden. Vi har valt de nybörjare som inledde sin första studieperiod läsåret 1980/81, då effekterna av 1977 års reform i stort sett har klingat av. Avsikten är att undersöka vad den kortaste uppföljningstiden, nämligen 13 år, betyder för resultatet.

Det visar sig att av nybörjarna läsåret 1980/81, som återkommit till en andra studieperiod, hade 70 procent av kvinnorna och 73 procent av männen påbörjat sin andra studieperiod inom 13 år efter nybörjarläsåret.

Andel (procent) av nybörjarna läsåret 1980/81, med en andra studieperiod, som inlett denna inom respektive tidsintervall räknat från den första studieperiodens nybörjarläsåret (läsåret 1980/81).

Andra perioden påbörjad:	KVINNOR	MÄN
Inom 5 år	21	24
Inom 10 år	58	60
Inom 13 år	70	73
Inom 15 år	76	79
Inom 20 år	87	89
Inom 25 år	96	96
Inom 30 år	100	100

Om studiemönstret vore detsamma för de personer som var nybörjare det sista året i 20-årsperioden, 1997/98, skulle en majoritet av dem som återvänder för en andra period ha hunnit göra det senast 2009/10, men däremot har få av dessa personer hunnit med ytterligare studieperioder.

Studiemönster bland nybörjare i högskolan efter 1977

Återkommande studieperioder

Den första fråga som vi sökt svar på i denna undersökning är hur vanligt det är att studenterna återkommer till en ny studieperiod i högskolan, efter en avslutad studieperiod.

Sammanfattning

Av alla nybörjare i högskolan under 20-årsperioden 1978/79–1997/98 har drygt 40 procent haft minst två studieperioder. Kvinnorna har återvänt till nya studieperioder i klart större omfattning än vad männen gjort. Hälften av kvinnorna och en tredjedel av männen har haft minst två studieperioder.

Ju längre tid kvinnorna har haft på sig att återkomma, i desto större utsträckning har de gjort detta. Drygt en fjärdedel av kvinnorna som var nybörjare under de första fem åren av 20-årsperioden har haft minst tre studieperioder, en andel som sjönk till 12 procent bland kvinnorna som var nybörjare de sista fem åren av 20-årsperioden.

Männen tycks inte vara lika beroende av tidsfaktorn. Andelen med minst tre studieperioder var oförändrat 12 procent bland nybörjarna med undantag för de som var nybörjare de sista fem åren av 20-årsperioden.

Benägenheten att återvända till en ny studieperiod är högst bland nybörjare inom området vård och omsorg, som är ett stort och kvinnodominerat område. Detta förklarar dock endast till en viss del skillnaderna mellan könen. Andelen som har mer än en studieperiod är genomgående högre bland kvinnor än bland män inom samtliga ämnesområden.

Tiden mellan två studieperioder varierar från allt mellan tre terminer till över 30 år i vårt material, men vanligtvis är tiden mellan studieperioderna inte särskilt lång, vilket framgår i kapitlet *Undersökningen*, där vi också redovisar hur avgränsningen mellan två studieperioder har gjorts.

I denna undersökning kan man ana många olika skäl till återkommande studieperioder. Inom vissa områden finns påbyggnadsutbildningar, t.ex. inom vårdområdet och undervisningsområdet, för vissa personer har en ny studieperiod inneburit en ny utbildning med ny inriktning, för andra en eller två terminer fortbildning och för ytterligare andra att man återvänder till högskolan för att avsluta en tidigare påbörjad utbildning.

Givetvis vet vi inte vilka överväganden som ligger bakom beslutet att återvända till en ny studieperiod efter en avslutad studieperiod, men med statistikens hjälp kan vi urskilja vissa mönster.

Kvinnor har fler studieperioder än män

Av samtliga nybörjare under hela perioden 1978/79–1997/98 har 43 procent studerat under minst två studieperioder, dvs. de har återkommit minst en gång till högskolan efter en avslutad studieperiod.

Av kvinnorna har hälften studerat under minst två studieperioder och var femte har haft minst tre studieperioder. Männerna är inte lika benägna att återkomma för nya studieperioder; drygt en tredjedel har haft minst två studieperioder och var tionde minst tre studieperioder. (Beträffande avgränsning av studieperioder, se inledningskapitlet.)

Betydelsen av uppföljningstidens längd blir tydlig när man delar upp nybörjarna i grupper med vardera fem nybörjarkullar. De som var nybörjare under de första fem åren av 20-årsperioden har haft omkring 30 år på sig att återkomma till nya studieperioder medan de som var nybörjare under de sista fem åren endast haft omkring 15 år på sig.

Det är framför allt för kvinnor som detta har betydelse.

Nybörjare 1978/79–1997/98 uppdelade på fyra grupper med vardera fem årskullar samt andel av dessa som studerat minst 1, 2, 3 respektive 4 perioder.

KVINNOR	Nybörjare	Andel (%) som studerat under minst			
		1 period	2 perioder	3 perioder	4 perioder
1978/79–1982/83	141 706	100	53	26	11
1983/84–1987/88	125 447	100	51	23	9
1988/89–1992/93	146 639	100	49	19	5
1993/94–1997/98	179 610	100	43	12	2
1978/79–1997/98	593 402	100	49	19	6

MÄN	Nybörjare	Andel (%) som studerat under minst			
		1 period	2 perioder	3 perioder	4 perioder
1978/79–1982/83	89 538	100	35	12	4
1983/84–1987/88	88 813	100	36	12	4
1988/89–1992/93	110 740	100	37	12	3
1993/94–1997/98	140 731	100	33	8	1
1978/79–1997/98	429 822	100	35	11	3

Ju längre tid kvinnorna har haft på sig, desto fler studieperioder

Bland de kvinnor som haft längst tid på sig att återkomma till nya studieperioder, dvs. nybörjare under perioden 1978/79–1982/83, har 53 procent studerat under minst två perioder, 26 procent har studerat under minst tre perioder och 11 procent under fyra perioder eller fler.

För kvinnorna som var nybörjare under åren därefter sjunker successivt andelen med minst två, tre och fyra studieperioder – av naturliga skäl.

Andelen av männen som har haft mer än en studieperiod är alltså lägre än bland kvinnorna. Bland männen har drygt en tredjedel minst två studieperioder – en andel som inte tycks påverkas nämnvärt av hur lång tid man haft på sig att återkomma. Skillnaden mellan de män som var nybörjare under de första fem åren av 20-årsperioden och de som var nybörjare under de fem sista åren av 20-årsperioden är endast 2 procentenheter. För männen gäller vidare att andelen med minst tre studieperioder är stabilt 12 procent med undantag för nybörjarna den fjärde femårsperioden.

Det är således uppenbart att kvinnornas benägenhet att återkomma till nya studieperioder är beroende av hur lång tid de ”har haft på sig” att göra det.

Männen tycks inte vara lika beroende av tidsfaktorn eftersom de inte verkar vara lika benägna som kvinnorna att återkomma till nya studieperioder.

Mer än en studieperiod vanligast inom vård och omsorg och minst vanligt inom medicin och odontologi

Finns det skillnader mellan olika ämnesområden när det gäller studenternas benägenhet att återkomma till en ny studieperiod? Svaret är ja och skillnaden mellan områdena är som störst cirka 25 procentenheter.

Nybörjare 1978/79–1997/98 per ämnesområde samt andel av dessa som återkommit till högskolan för en ny studieperiod.

Område nybörjarterminen	KVINNOR		MÄN	
	Nybörjare 78/79–97/98	Ny studieperiod %	Nybörjare 78/79–97/98	Ny studieperiod %
Humaniora och teologi	106 560	54	51 978	45
Jur och samh.vetenskap	173 068	44	140 228	32
Undervisning	116 190	46	32 647	36
Naturvetenskap	29 608	45	40 708	42
Teknik	28 791	42	127 348	31
Lant- och skogsbruk	2 317	47	5 762	30
Medicin och odontologi	15 083	36	8 745	26
Vård och omsorg	109 662	60	13 241	52
Konstnärligt område	7 341	45	5 936	33
Övrigt område ¹⁾	4 756	48	3 204	31
Alla	593 376	49	429 797	35

¹⁾Kurser som inte kan hänföras till något av ämnesområdena, t.ex. tvärvetenskapliga kurser.

Nybörjarna inom området vård och omsorg har den högsta andelen som haft mer än en studieperiod, 60 procent bland kvinnorna och 52 procent bland männen. Den höga andelen som har återkommit för en ny studieperiod kan bl.a. förklaras med att många som avlagt sjuksköterskeexamen, vilket är en volymmässigt stor examen, återvänder för att genomgå påbyggnadsutbildningarna specialistsjuksköterskeutbildning eller barnmorskeutbildning. Eftersom närmare en femtedel av alla kvinnor var nybörjare inom området vård och

omsorg påverkar den höga andelen även andelen av samtliga kvinnor som har mer än en studieperiod.

Andelen som har återkommit för en ny studieperiod är lägst inom området medicin och odontologi, 36 procent av kvinnorna och 26 procent av männen har mer än en studieperiod. Detta kan förklaras bl.a. av att läkarnas specialistutbildning inte sker inom högskolan. Läkarutbildningen utgör den största utbildningen inom området medicin och odontologi.

Som framgår av tabellen är andelen av kvinnorna som har en ny studieperiod genomgående högre än av männen inom alla områden. Studiemönstret inom området vård och omsorg förklarar således endast till viss del könsskillnaderna.

I nästa avsnitt redovisas hur länge studenterna har studerat inom varje studieperiod, något som självklart påverkar de totala studietiderna mätt i antal registrerings terminer.

Studieperiodernas längd

I föregående avsnitt visade vi att kvinnorna har fler studieperioder än männen och att ju längre tid kvinnorna har haft på sig, desto fler studieperioder har de haft.

Hur länge varade då varje studieperiod, och finns det även i detta avseende skillnader mellan kvinnor och män? Vi har valt att begränsa denna uppföljning till nybörjare i den första tioårsperioden av hela tjugoförårsperioden eftersom uppföljningstiden därmed blir längre.

Sammanfattning

Studiemönstret bland kvinnor respektive män är att männen tycks vara mer benägna att koncentrera sina studier i en studieperiod, men med många registrerings terminer, medan kvinnorna inte studerar lika länge i sin första studieperiod och i större utsträckning återkommer till nya studieperioder, som vi redan sett.

En betydligt större andel av männen än av kvinnorna var således registrerade minst tio terminer i den första studieperioden, vilket bl.a. avspeglar kvinnors och mäns olika utbildningsval. I studieperioderna därefter studerade männen i större utsträckning än kvinnorna endast en termin.

För både kvinnor och män gäller att antalet registrerings terminer var störst i den första, för vissa den enda, studieperioden jämfört med de därpå följande.

Längden på den första studieperioden tycks inte på något avgörande sätt påverka benägenheten att återkomma till en ny studieperiod.

Stor skillnad mellan den första studieperioden och de som kommer därefter – särskilt för män

Den första studieperioden är den längsta jämfört med de påföljande studieperioderna, för både kvinnor och män. Dessutom är männens studietider längre än kvinnornas i den första studieperioden.

Andelen av männen som hade tio eller fler registreringsterminer i den första studieperioden var 22 procent jämfört med 11 procent bland kvinnorna, medan nästan hälften av kvinnorna hade 3–6 registreringsterminer i den första studieperioden jämfört med 27 procent av männen.

Nyborjare 1978/79–1987/88 samt antal som återkommit till nya studieperioder och antal registreringsterminer i respektive studieperiod.

	KVINNOR			MÄN		
	Nyborjare 78/79–87/88:	267 139	Andel av nybörj. %	178 338	Andel av nybörj. %	
Första studieperioden:	267 139	%	100	178 338	%	100
1 termin	46 338	17		29 300	16	
2 terminer	36 306	14		27 685	16	
3–6 terminer	120 561	45		48 014	27	
7–9 terminer	35 611	13		34 662	19	
10 term–	28 323	11		38 677	22	
		100			100	
Andra studieperioden:	139 898	%	52	63 238	%	35
1 termin	53 190	38		25 828	41	
2 terminer	33 820	24		13 311	21	
3–6 terminer	37 601	27		14 900	24	
7–9 terminer	9 838	7		5 235	8	
10 term–	5 449	4		3 964	6	
		100			100	
Tredje studieperioden:	66 029	%	25	21 598	%	12
1 termin	27 047	41		10 104	47	
2 terminer	16 322	25		4 751	22	
3–6 terminer	17 592	27		4 885	23	
7–9 terminer	3 341	5		1 095	5	
10 term–	1 727	3		763	4	
		100			100	
Fjärde studieperioden:	26 453	%	10	7 015	%	4
1 termin	11 652	44		3 490	50	
2 terminer	6 298	24		1 553	22	
3–6 terminer	6 874	26		1 527	22	
7–9 terminer	1 143	4		264	4	
10 term–	486	2		181	3	
Femte perioden o fler:	8 608	%	3	1 944	%	1
1 termin	4 027	47		965	50	
2 terminer	2 062	24		468	24	
3–6 terminer	2 127	25		415	21	
7–9 terminer	271	3		64	3	
10 term–	121	1		32	2	
		100			100	

Det som utmärker studieperioderna efter den första studieperioden är att andelen med 1–2 registreringsterminer ökar för varje ny studieperiod, för både kvinnor och män. Andelen med endast *en* registreringstermin i respektive studieperiod är genomgående högre bland männen än bland kvinnorna. Det är dock värt att notera att det förekommer att såväl kvinnor som män har mer än sex registreringsterminer i sin *femte* studieperiod.

I tabellen ovan framgår också tydligt att kvinnorna återkommer till fler studieperioder än männen, som vi såg i föregående avsnitt. Kvinnornas kortare studietider i den första studieperioden, jämfört med männens, kompenseras alltså av fler studieperioder för kvinnorna.

Den höga andelen av männen som har mer än sex registreringsterminer i sin första studieperiod avspeglar männens utbildningsval. Män väljer i högre grad än kvinnor utbildningar som omfattar längre utbildningstider (fler poäng), vilket är känt från examensstatistiken. Efter genomförd utbildning återkommer de i mindre omfattning än kvinnorna till nya studieperioder.

Kommer kvinnorna tillbaka till en ny studieperiod i större omfattning än män därför att de i större omfattning än män inte slutför sin utbildning i den första studieperioden? Som vi kommer att se i avsnittet *Examensfrekvenser* tycks detta inte vara fallet och av kapitlet *Studiemönster inom tre stora ämnesområden* framgår att detta snarare gäller män än kvinnor.

Betydelsen av återkommande studieperioder

Tabellen ovan visar betydelsen av långa uppföljningstider för att beskriva studenternas totala studietider. Studietidens längd i enbart den första studieperioden ger viss information men inte hela bilden.

Detta kan illustreras med uppgifterna om andelen av kvinnorna respektive männen som varit registrerade minst 10 terminer.

För de kvinnor som var nybörjare under perioden 1978/79–1987/88 gällde för deras första studieperiod att 11 procent var registrerade 10 terminer eller fler. Om man i stället summerar antalet registreringsterminer för dessa kvinnors samtliga studieperioder t.o.m. 2009/10 har 29 procent varit registrerade totalt 10 terminer eller fler.

För männen ökar motsvarande andelar från 22 procent till 33 procent.

Andel av nybörjarna 1978/79–1987/88 med minst 10 registreringsterminer, dels i den första studieperioden, dels sammanlagt i alla studieperioder.

	KVINNOR	MÄN
Antal nybörjare 78/79–87/88	267 139	178 338
Andel med minst 10 registreringsterminer		
i den första studieperioden %	11	22
totalt i alla studieperioder %	29	33

Den första studieperiodens längd inte avgörande för benägenheten att inleda en ny studieperiod

Vi har också undersökt om antalet registreringsterminer i den första studieperioden har betydelse för benägenheten att återkomma till högskolan för en andra studieperiod.

Nyborjare i högskolan 1978/79–1987/88, fördelade på antal registreringsterminer, samt hur stor andel av dessa som återkommit till en ny studieperiod.

Antal reg.terminer första studperioden	KVINNOR			MÄN		
	Antal nyborjare	Ny stud-period	%	Antal nyborjare	Ny stud-period	%
1–2 term	82 644	38 272	46	56 985	18 872	33
3–6 term	120 561	68 141	57	48 014	18 990	40
7–9 term	35 611	18 642	52	34 662	11 971	35
10 term–	28 323	14 843	52	38 677	13 405	35
Alla	267 139	139 898	52	178 338	63 238	35

För både kvinnor och män gäller att det är de personer som varit registrerade 3–6 terminer i sin första studieperiod som kommer tillbaka till en ny studieperiod i störst omfattning. Både kvinnor och män med mer än sex registreringsterminer i sin första studieperiod återkommer i något mindre omfattning än de med 3–6 registreringsterminer. Såväl män som kvinnor med 1–2 registreringsterminer i sin första studieperiod återkommer i mindre omfattning än alla övriga.

Några dramatiska skillnader finns dock inte; benägenheten att återkomma till en andra studieperiod tycks inte på något avgörande sätt bero på hur lång tid den första studieperioden varade.

Totala studietider – antalet registreringsterminer

Vad innebär då de återkommande studieperioderna för studenternas totala studietider, mätt i antalet registreringsterminer?

Sammanfattning

Nästan en tredjedel av kvinnorna och drygt en tredjedel av männen har varit registrerade totalt minst 10 terminer. Detta gäller i genomsnitt för alla nybörjare under hela 20-årsperioden.

Andelen med minst 10 registreringsterminer har ökat successivt och var således större bland nybörjarna i slutet av 20-årsperioden än bland nybörjarna i början av 20-årsperioden, trots att den senare gruppen haft kortare tid på sig att återkomma till nya studieperioder.

Ökningen av andelen med minst 10 registreringsterminer har varit kraftigare bland kvinnor än bland män. Detta har medfört att kvinnor som påbörjade sina högskolestudier de sista fem åren under 20-årsperioden hade lika långa totala studietider som män som påbörjade sina studier under samma period.

Av samtliga nybörjare de sista fem åren av 20-årsperioden hade 37 procent av både männen och kvinnorna minst 10 registreringsterminer medan endast cirka 4 procent av de avlagda examina under slutet av 1990-talet och första halvan av 2000-talet, bland både män och kvinnor, innehöll en ackumulerad studietid om minst 10 terminer. Detta visar att studietider inom avlagda examina inte alls är ett mått på studenternas totala studietider.

När vi undersökt de totala studietiderna har vi delat in dessa i fem grupper, 1, 2, 3–9, 10–20 och mer än 20 registreringsterminer. Om man utgår från de olika utbildningslinjernas längd och deras dimensionering skulle de allra flesta nybörjare under perioden 1977–1993 hamna i gruppen 3–9 terminer, förutsatt att deras studietid hade bestått av enbart studier på linjen. Detsamma skulle ha gällt även nybörjare efter 1993 om man utgår från poängomfattning i de examina som gällde från 1993. Men så ser det alltså inte ut.

En tredjedel har minst 10 registreringsterminer

Av alla kvinnor som var nybörjare under 20-årsperioden har hälften varit registrerade totalt 3–9 terminer och en tredjedel har varit registrerade minst 10 terminer. Av alla män har 44 procent varit registrerade totalt 3–9 terminer och 35 procent har varit registrerade minst 10 terminer.

Redovisningen i avsnittet *Återkommande studieperioder* visade att ju längre tid kvinnorna hade haft på sig att återkomma till nya studieperioder desto fler studieperioder hade de. Betyder det att även de totala studietiderna är längst för de kvinnor som var nybörjare under de första fem åren av 20-årsperioden, och att de därefter minskar?

För att ge svar på denna fråga redovisar vi antalet registreringsterminer på samma sätt som antalet studieperioder, dvs. med nybörjarna indelade i fyra grupper med vardera fem nybörjarkullar.

Nybörjare under 1978/79–1997/98, uppdelade på fyra grupper med vardera fem nybörjarkullar, fördelade på antalet registreringsterminer (procent av samtliga nybörjare i respektive grupp).

KVINNOR		Nyb. fördelade (%) på totalt antal registreringsterminer					
	Nybörjare	1 t	2 t	3–9 t	10–20 t	21– t	Alla
1978/79–1982/83	141 706	10	9	53	25	2	100
1983/84–1987/88	125 447	9	9	52	29	2	100
1988/89–1992/93	146 639	8	6	51	34	1	100
1993/94–1997/98	179 610	11	7	45	36	1	100
1978/79–1997/98	593 402	9	8	50	31	1	100

MÄN		Nyb. fördelade (%) på totalt antal registreringsterminer					
	Nybörjare	1 t	2 t	3–9 t	10–20 t	21– t	Alla
1978/79–1982/83	89 538	12	13	44	29	2	100
1983/84–1987/88	88 813	10	10	45	33	2	100
1988/89–1992/93	110 740	9	7	45	38	1	100
1993/94–1997/98	140 731	12	8	44	36	1	100
1978/79–1997/98	429 822	11	9	44	34	1	100

Nybörjarkullarna den sista femårsperioden har haft betydligt kortare tid på sig att återkomma till nya studieperioder jämfört med nybörjarkullarna den första femårsperioden. Trots detta är andelen med minst 10 registreringsterminer högre, 37 procent, bland kvinnor som var nybörjare den sista femårsperioden än bland nybörjarna den första femårsperioden, 27 procent. Om studiemönstret inte förändras skulle det innebära att en ny uppföljning om 10–15 år skulle visa att de totala studietiderna för de kvinnor som var nybörjare 1993/94–1997/98 är ännu längre än vad som visas i tabellen ovan.

Andelen med en total studietid på minst 10 terminer har ökat även bland männen – men inte lika mycket som bland kvinnorna. Det innebär att skillnaden i totala studietider mellan kvinnor och män har utjämnats över tid.

Andelen både kvinnor och män som varit registrerade endast en termin har varit cirka 10 procent bland nybörjarkullarna under hela 20-årsperioden, något vi återkommer till i nästa avsnitt.

Ökningen gäller främst dem med 10–12 registreringsterminer

Bland såväl kvinnor som män med minst 10 registreringsterminer förekommer allt från 10 till över 50 registreringsterminer. Ökningen är dock koncentrerad till dem med 10–12 terminer.

Bland kvinnorna har de som varit registrerade totalt 10–12 terminer ökat från 13 procent av alla nybörjare under den första femårsperioden till 22 procent av alla nybörjare under den sista femårsperioden. Bland männen är motsvarande ökning från 16 procent till 22 procent.

Nybörjare under 1978/79–1997/98, uppdelade på fyra grupper med vardera fem nybörjarkullar, samt andel av dessa som varit registrerade totalt 10–12, 13–15 och 16– terminer (procent av samtliga nybörjare i respektive grupp).

KVINNOR	Nybörjare	Andel (%) av nybörjarna med:			
		10–12 t	13–15 t	16– t	Tot 10– t
1978/79–1982/83	141 706	13	7	8	28
1983/84–1987/88	125 447	15	8	7	31
1988/89–1992/93	146 639	19	9	6	35
1993/94–1997/98	179 610	22	10	5	37
1978/79–1997/98	593 402	18	9	6	33

MÄN	Nybörjare	Andel (%) av nybörjarna med:			
		10–12 t	13–15 t	16– t	Tot 10– t
1978/79–1982/83	89 538	16	8	7	32
1983/84–1987/88	88 813	19	9	7	35
1988/89–1992/93	110 740	23	10	6	39
1993/94–1997/98	140 731	22	9	5	36
1978/79–1997/98	429 822	20	9	6	36

Bland kvinnorna har även andelen med totalt 13–15 registreringsterminer ökat något, vilket inte gäller för männen. Detta har medfört att andelen av samtliga nybörjare under 20-årsperioden som har haft mer än totalt 12 registrerings-terminer är lika stor bland kvinnor och män – nämligen 15 procent.

Studietid i avlagda examina ger mycket begränsad information

Av samtliga nybörjare under femårsperioden 1993/94–1997/98, såväl kvinnor som män, har 37 procent varit registrerade minst 10 terminer totalt. Detta kan jämföras med andelen examina, av samtliga avlagda examina, med en ackumulerad studietid om minst 10 terminers. Dessa utgjorde cirka 4 procent av samtliga avlagda examina, både bland män och kvinnor, i slutet av 1990-talet och första halvan av 2000-talet, dvs. under den tid som nybörjarna 1993/94–1997/98 kan förväntas ha avlagt examen. Slutsatsen av detta är att studietider inom avlagda examina inte på något sätt är ett mått på studenternas totala studietider.

Registrerade endast en termin

I föregående avsnitt framgick att cirka 10 procent av alla nybörjare under 20-årsperioden hade varit registrerade under högst en termin. I detta avsnitt ska vi titta närmare på denna grupp.

Sammanfattning

Bland nybörjarna under hela 20-årsperioden 1978/79–1997/98 är det en relativt stabil andel av varje nybörjarkull som har varit registrerade under högst en termin och sedan inte återkommit till högskolestudier. För kvinnorna är denna andel strax under 10 procent och för männen strax över 10 procent. Oberoende av hela nybörjarkullens storlek, är andelen ”en-terminsstuderter” påfallande konstant.

Av en-terminsstudenterna har cirka 85 procent varit registrerade på fristående kurser, varav nästan hälften inom ämnesområdet juridik och samhällsvetenskap. En-terminsstudenterna är betydligt äldre än övriga studenter. Mycket talar för att de har studerat någon eller några kurser av fortbildnings- eller bildningsskäl.

Dock finns bland en-terminsstuderter sådana som inlett sina studier på en linje eller ett yrkesexamensprogram men lämnat detta under eller efter den första terminen för att inte återvända till högskolan. Man kan anta att det då handlar om definitiva avbrott som görs redan i början av studierna.

Nedan redovisas andelen av varje nybörjarkull, år för år, som har varit registrerade under högst en termin och därefter inte återvänt till högskolestudier. I gruppen ingår inte de som varit registrerade under en termin och avlagt examen. De är mestadels personer som studerat framför allt inom vårdutbildningar och lärarutbildningar före 1977, då dessa utbildningar inte var högskoleutbildningar, och efter 1977 blivit nybörjare i högskolan sitt sista studieår.

Antalet nybörjare per läsår 1978/79–1997/98, andelen av dessa som varit registrerade under endast en termin och inte avlagt examen. Uppföljda t.o.m. 2009/10.

Läsår	KVINNOR			MÄN		
	Nybörjare	Reg 1 term	%	Nybörjare	Reg 1 term	%
1978/79	30 693	2 329	8	19 424	2 139	11
1979/80	27 916	2 035	7	17 651	2 025	11
1980/81	28 576	2 403	8	16 986	1 782	10
1981/82	27 333	2 278	8	17 615	2 021	11
1982/83	27 176	2 174	8	17 854	1 892	11
1983/84	25 721	2 057	8	17 462	1 644	9
1984/85	25 075	2 008	8	17 992	1 796	10
1985/86	24 857	2 075	8	17 525	1 783	10
1986/87	24 533	1 844	8	17 601	1 558	9
1987/88	25 259	2 078	8	18 228	1 774	10
1988/89	26 276	2 038	8	19 049	1 749	9
1989/90	27 736	2 312	8	20 067	1 791	9
1990/91	29 134	2 295	8	21 944	1 901	9
1991/92	31 295	2 229	7	23 886	1 943	8
1992/93	32 132	2 324	7	25 745	2 088	8
1993/94	34 029	3 005	9	27 587	2 746	10
1994/95	34 994	3 660	10	27 710	3 124	11
1995/96	36 919	4 142	11	29 264	3 417	12
1996/97	37 157	4 341	12	28 486	3 609	13
1997/98	36 565	4 252	12	27 721	3 590	13
Totalt	593 376	51 879	9	429 797	44 372	13

Antalet nybörjare i högskolan minskade under de första 8–9 åren av 20-årsperioden, men har därefter ökat med över 20 000 fram till och med 1997/98.

Trots såväl minskning som ökning av antalet nybörjare under 20-årsperioden har andelen av varje nybörjarkull, som varit registrerade högst en termin, varit påfallande stabil.

Den ökande andelen från mitten av 1990-talet är en naturlig effekt av att dessa studenter har haft en kortare tid på sig att återkomma efter sin första studieperiod. Som jämförelse kan nämnas att av nybörjarna under första halvan av 1980-talet, med endast en registreringstermin under sin första studieperiod, återkom cirka 20 procent efter mer än tio år.

Om man således bortser från den ”naturliga” ökningen mot slutet av perioden utgör andelen av nybörjarna som varit registrerade högst en termin städigt runt 10 procent av varje nybörjarkull. Andelen är något högre bland männen än bland kvinnorna. Antalsmässigt handlar det om närmare 100 000 personer under 20-årsperioden.

De flesta var registrerade på fristående kurs inom samhällsvetenskap och humaniora

Det kan finnas olika orsaker till att en person har varit registrerad högst en termin och därefter inte återvänt till högskolestudier. Ett skäl kan vara att personen hade för avsikt att endast läsa en enda kurs eller i varje fall inte mer än under en termin. Ett annat skäl kan vara att personen påbörjade en utbildning (en linje, ett program eller fristående kurser) men av något skäl avbröt sina studier under eller efter den första terminen, för att sedan inte återvända till högskolan.

För att kartlägga vilken sorts studier personerna bedrivit under sin enda termin i högskolan har vi undersökt dels inom vilka ämnesområden personerna varit registrerade, dels om registreringen avsåg program eller fristående kurs och också personernas ålder.

Antalet kvinnor respektive män som varit nybörjare 1978/79–1997/98 och registrerade endast en termin (utan examen) fördelade på ämnesområden samt andel av en-terminsstudenterna som varit registrerade på fristående kurs.

KVINNOR					
Område	Nybörjare	Registrerade 1 termin	Fördelning %	Registrerade på frist.kurs	% frist.kurs av reg 1 term
Humaniora och teologi	106 560	11 482	22	11 265	98
Jur och samh.vetenskap	173 068	22 936	44	21 184	92
Undervisning	116 190	2 271	4	0	0
Naturvetenskap	29 608	2 887	6	2 584	90
Teknik	28 791	1 859	4	1 529	82
Medicin och odontologi	15 083	3 029	6	2 927	97
Vård och omsorg	109 662	5 233	10	2 899	55
Övriga områden	14 414	2 182	4	2 080	95
Totalt	593 376	51 879	100	44 468	86

MÄN					
Område	Nybörjare	Registrerade 1 termin	Fördelning %	Registrerade på frist.kurs	% frist.kurs av reg 1 term
Humaniora och teologi	51 978	6 381	14	6 231	98
Jur och samh.vetenskap	140 228	19 887	45	17 921	90
Undervisning	32 647	820	2	0	0
Naturvetenskap	40 708	4 835	11	4 444	92
Teknik	127 348	8 971	20	6 429	72
Medicin och odontologi	8 745	803	2	662	82
Vård och omsorg	13 241	798	2	374	47
Övriga områden	14 902	1 877	4	1 759	94
Totalt	429 797	44 372	100	37 092	84

Den klart största gruppen en-terminsstudenter bland kvinnor har varit registrerade inom området juridik och samhällsvetenskap följt av området humaniora och teologi. Av alla kvinnor som varit registrerade under högst en

termin inom dessa områden har 92 respektive 98 procent varit registrerade på fristående kurs.

Liknande mönster gäller för de män som varit registrerade under högst en termin. Även bland dessa är juridik och samhällsvetenskap det största området där 90 procent varit registrerade på fristående kurs. Om man summerar antal kvinnor och män som varit registrerade en termin med antalet kvinnor och män som varit nybörjare inom området juridik och samhällsvetenskap blir andelen en-terminsstudenter inom detta område 14 procent. Detta återkommer vi till i kapitlet *Studiemönster inom tre stora ämnesområden*.

Men även avbrutna programstudier förekommer

Det tredje största området bland kvinnor som varit "en-terminsstudenter" är vård och omsorg. Detta område avviker från övriga stora områden beträffande andelen som varit registrerade på fristående kurs, som är 55 procent för vård- och omsorgsområdet. 45 procent har således varit registrerade på linje eller program under den enda registreringsterminen, vilket indikerar att dessa kvinnor har avbrutit sin utbildning under eller efter första terminen. Detsamma gäller nybörjare inom undervisningsområdet, där samtliga med en termins registrering har varit registrerade på linje eller program.

Det tekniska området är det näst största bland männen med endast en registreringstermin och 72 procent av dessa har varit registrerade på fristående kurs. Således har 28 procent av männen som varit en-terminsstudenter inom det tekniska området varit registrerade på linje eller program och alltså lämnat dessa studier under eller efter den första terminens studier för att inte återkomma till dessa eller andra studier.

En-terminsstudenterna är äldre än övriga studenter

Gemensamt för kvinnor och män är således att det största området för en-terminsstudier är området juridisk och samhällsvetenskap. Var avsikten med studierna för dessa personer att studera endast en termin? Givetvis kan statistiken inte ge svar på den frågan men vi har jämfört en-terminsstudenterna inom området juridik och samhällsvetenskap med dem som varit registrerade mer än en termin, med avseende på personernas ålder. Detta har vi gjort eftersom äldre studenter sannolikt är mer benägna att studera under endast en termin av fortbildnings- eller bildningsskäl.

Nybjörjare 1978/79–1997/98 inom området juridik och samhällsvetenskap, uppdelade på registrerade en termin (ingen examen) och mer än en termin, fördelade på åldersgrupper.

Ålder	KVINNOR		MÄN	
	Reg 1 term	Reg >1 term	Reg 1 term	Reg >1 term
Samtliga	22 962	150 106	19 906	120 322
Därav (%):				
–21 år	19	47	19	45
22–25 år	21	19	29	29
26–29 år	10	9	14	11
30–39 år	20	15	20	11
40– år	30	10	17	5

Skillnaden mellan en-terminsstudenterna och övriga är tydlig, bland både kvinnor och män. En-terminsstudenterna, som domineras av fristående kurs-studenter, är klart äldre än de som varit registrerade totalt mer än en termin.

Examensfrekvenser

Utöver totala studietider och antal studieperioder har vi också undersökt sambandet mellan totala studietider och examensfrekvenser, dvs. andelen av nybjörjarna som har avlagt examen.

Sammanfattning

Examensfrekvensen bland nybjörjare under hela 20-årsperioden var *i genomsnitt* 66 procent för kvinnorna och 55 procent för männen. Skillnaderna är dock stora mellan nybjörjare före och efter 1993 och framför allt mellan grupper med olika långa totala studietider.

Studietidernas betydelse för examensfrekvenser är av två slag. Å ena sidan är examensfrekvenserna högst bland de studenter som haft minst 10 registreringsterminer totalt, å andra sidan sjönk examensfrekvensen bland nybjörjare efter 1993 inom de områden där utbildningarna förlängdes 1993.

För kvinnorna är examensfrekvensen 83 procent för dem som varit registrerade totalt 10 terminer och fler. För männen är examensfrekvensen 76 procent för dem som varit registrerade totalt 10–20 terminer men något lägre – 72 procent för dem som varit registrerade mer än 20 terminer. Uppgifterna säger dock inget om poängomfattningen eller antalet registreringsterminer i den avlagda examen.

För både kvinnor och män gäller att examensfrekvensen sjönk med 10 procentenheter bland nybjörjare efter 1993 jämfört med dem som var nybjörjare före 1993. För kvinnorna förklaras denna minskning med kraftigt minskade examensfrekvenser bland nybjörjare dels inom undervisningsområdet, dels inom området vård och omsorg. För männen förklaras minskningen med en kraftig minskning av examensfrekvensen bland nybjörjare inom det tekniska området. Flera stora utbildningar inom dessa tre områden förlängdes i början av 1990-talet.

Bland kvinnorna är benägenheten att återvända för en ny studieperiod lika stor bland dem som har avlagt examen i den första studieperioden som bland dem som inte har

gjort det. Det kan indikera att oavslutade studier i den första studieperioden inte är det primära skälet för kvinnor att återkomma till en ny studieperiod. Bland männen däremot är det vanligare att komma tillbaka till högskolestudier om man inte har avlagt examen i sin första studieperiod.

För både kvinnor och män gäller att de som inte tog examen i sin första studieperiod i högre grad har tagit examen i sin andra studieperiod än de som tog examen i sin första studieperiod och sedan återvände till högskolan.

I den statistik om genomströmning som har publicerats i statistiska meddelanden (SM) sedan mycket lång tid tillbaka, har bl.a. uppgiften om genomsnittlig examensfrekvens för samtliga nybörjare i högskolan redovisats. SM publicerades tidigare av SCB, och sedan mitten av 1990-talet gemensamt med Högskoleverket. I högskoleverkets rapport *Mått för genomströmning i utbildning på grund- och avancerad nivå* (Rapport 2009:29 R) har verket framhållit att det inte är meningsfullt eller önskvärt att redovisa ett enda mått och en enda uppgift för genomströmning för hela studentpopulationen, eftersom studenterna har olika avsikter med sina studier. Till exempel läser många fristående kursstudenter inte till examen. Dessutom har uppgiften om genomsnittlig examensfrekvens för alla nybörjare endast avsett studenternas första studieperiod.

Statistiska meddelanden innehåller därför inte längre uppgift om genomsnittlig examensfrekvens för samtliga nybörjare.

I denna undersökning har vi inga uppgifter om huruvida studenterna varit nybörjare på linjer och program eller fristående kurser, med undantag för enternsstudenterna. Däremot vet vi, till skillnad från ordinarie statistik om genomströmning, studenternas totala studietider.

Vi har därför börjat med att undersöka hur stor andel av nybörjarna under 20-årsperioden, fördelade på deras totala studietider, som senast 2009/10 hade avlagt examen. Även i detta fall är nybörjarna uppdelade på fyra grupper med vardera fem nybörjarkullar.

Skillnaden i examensfrekvens är stor mellan dem med ett fåtal registreringsterminer totalt och dem med många registreringsterminer totalt.

Examensfrekvenser bland nybörjare med olika antal registreringsterminer. Nybörjarna är indelade i grupper med fem nybörjarkullar i varje grupp.

KVINNOR	Andel (%) med examen av nybörjare med följande antal registreringsterminer					
	1	2	3-9	10-20	21-	Alla
Nybörjarår						
1978/79-1982/83	19	35	77	85	85	70
1983/84-1987/88	8	31	76	85	84	69
1988/89-1992/93	3	19	76	84	82	69
1993/94-1997/98	0	4	64	79	75	59
1978/79-1997/98	7	22	73	83	83	66

MÄN	Andel (%) med examen av nybörjare med följande antal registreringsterminer					
	1	2	3-9	10-20	21-	Alla
Nybörjarår						
1978/79-1982/83	7	32	60	79	72	56
1983/84-1987/88	2	29	61	79	75	58
1988/89-1992/93	1	23	59	78	73	58
1993/94-1997/98	1	7	50	71	64	48
1978/79-1997/98	2	22	57	76	72	55

I genomsnitt för alla nybörjare under tjugofemårsperioden är examensfrekvensen 66 procent för kvinnorna och 55 procent för männen. Gemensamt för både kvinnor och män är att examensfrekvensen minskade med 10 procentenheter bland nybörjarna under den sista femårsperioden jämfört med nybörjarna under de övriga femårsperioderna. Detta ska vi strax titta närmare på.

Högst examensfrekvens bland kvinnor med minst 10 registreringsterminer

När man delar in nybörjarna i grupper med olika antal registreringsterminer har kvinnorna den högsta examensfrekvensen i gruppen med totalt 10-20 registreringsterminer och gruppen med mer än 20 registreringsterminer. I genomsnitt är examensfrekvensen 83 procent i båda dessa grupper och för nybörjare under de två första femårsperioderna är den 85 procent, vilket måste betraktas som en mycket hög examensfrekvens.

Hela 19 procent har avlagt examen av de kvinnor som var nybörjare den första femårsperioden och hade en enda registreringstermin. Detta är återigen en effekt av 1977 års reform och införlivandet av framför allt vårdutbildningar och vissa lärarutbildningar i högskolan. Dessa personer slutförde sin utbildning under *en* termin efter 1977 då de också blev nybörjare i högskolan. Eftersom kvinnorna dominerade inom de berörda utbildningarna syns detta tydligare för kvinnorna än för männen.

Man kan också notera att fenomenet med examen efter endast en registreringstermin avtar för varje femårsperiod och har för kvinnorna helt upphört bland nybörjare den sista femårsperioden. Även bland kvinnor med två registreringsterminer och avlagd examen dominerar examina inom vård- och undervisningsområdet.

Männens examensfrekvenser följer samma mönster som kvinnornas vad gäller beroendet av de totala studietiderna, men är genomgående lägre, vilket redan är känt. Den högsta examensfrekvensen bland männen, 76 procent, finns bland nybörjare med totalt 10–20 registreringsterminer. Män som har fler än 20 registreringsterminer totalt har lägre examensfrekvens.

Sammantaget är det tydligt att examensfrekvensen är starkt beroende av studietiderna och gruppen som varit registrerade totalt 3-9 terminer består sannolikt av både de som studerat för en examen och de som studerat enstaka kurser.

Ny studieperiod efter examen vanligare bland kvinnor än bland män

Vi har nu konstaterat ett samband mellan långa totala studietider och höga examensfrekvenser. Frågan är dock hur detta samband ser ut. Är det de långa studietiderna som leder till examen eller innebär en examen att man återvänder till nya eller fortsatta studier?

I avsnittet *Återkommande studieperioder* framgick att hälften av kvinnorna och drygt en tredjedel av männen som varit nybörjare under hela 20-årsperioden har haft mer än en studieperiod.

Vi har undersökt om det finns någon skillnad mellan de personer som tagit examen i sin första studieperiod och de som inte gjort det, vad gäller benägenheten att återkomma till en ny studieperiod och att avlägga examen i den nya studieperioden.

Nybörjare 1978/79–1997/98, andel som återkommit till en ny studieperiod av dem som avlagt respektive inte avlagt examen i sin första studieperiod, samt andel av personerna med en ny studieperiod som avlagt examen i period två.

	KVINNOR		MÄN	
	Antal	%	Antal	%
Nybörjare	593 376		429 797	
med examen i period 1	342 523	58	204 005	47
ingen examen i period 1	250 853	42	225 792	53
Examen i period 1	342 523		204 005	
därav ny studieperiod	165 897	48	62 273	31
med examen	36 471	22	9 119	15
Ingen examen i period 1	250 853		225 792	
därav ny studieperiod	122 753	49	89 285	40
med examen	41 497	34	26 081	29

Bland kvinnorna är benägenheten att återkomma till en ny studieperiod lika stor bland dem som har avlagt examen respektive inte avlagt examen i sin första studieperiod. I den förra gruppen var det 48 procent och i den senare gruppen var det 49 procent som återvände till en ny studieperiod.

Däremot skiljer sig grupperna åt när det gäller att ta examen i den andra studieperioden. Av kvinnorna med examen i sin första studieperiod och som

återvänt till en andra studieperiod var det 22 procent som tog examen också i denna studieperiod. Av kvinnorna som saknade examen i sin första studieperiod och hade en andra studieperiod, var det en högre andel, 34 procent, som tog examen i den (andra) studieperioden.

För männen gäller, till skillnad från kvinnorna, att en större andel av dem som *inte* tagit examen i sin första studieperiod har återvänt till en ny studieperiod, 40 procent, jämfört med dem som tagit examen i sin första studieperiod, 31 procent.

En betydligt större andel av de män som *inte* tagit examen än de som tagit examen i sin första studieperiod har tagit en examen i sin andra studieperiod, 29 procent jämfört med 15 procent.

Sammantaget visar detta att för kvinnornas del är det lika vanligt att återkomma till en ny studieperiod bland dem som tagit examen som bland dem som inte tagit examen i den första studieperioden. Det betyder också att det inte är de långa studietiderna i sig som leder till en examen, eftersom de totala studietiderna också innefattar studier *efter* (den första) examen.

Studiemönstret bland kvinnor att återkomma till en ny studieperiod efter examen i den första studieperioden beror till viss del på förekomsten av påbyggnadsutbildningar, som kräver tidigare examen, inom ämnesområden som domineras av kvinnor, vilket vi återkommer till nedan.

Det betyder också att orsaken till att kvinnorna har fler återkommande studieperioder än männen inte tycks vara att kvinnor i högre grad än män har oavslutade studier i sin första studieperiod, något som vi undrade i avsnittet *Studieperiodernas längd*.

Bland männen är det vanligare att ”återvändarna” inte har examen i sin första studieperiod än att de har det, vilket indikerar att ett av skälen till en ny studieperiod kan vara just att avsluta en tidigare påbörjad utbildning. Den teorin stärks av en betydligt högre examensfrekvens bland återvändare som saknar tidigare examen än bland dem som redan har en examen.

Stora skillnader i examensfrekvens mellan ämnesområden

Examensfrekvenserna sjönk alltså påtagligt bland både kvinnor och män som var nybörjare efter 1993 jämfört med tidigare nybörjarkullar. För kvinnornas del kan minskningen nästan helt förklaras med minskade examensfrekvenser inom områdena undervisning samt vård och omsorg. Flera stora utbildningar inom dessa områden förlängdes i början 1990-talet. För männens del kan en stor del av minskningen förklaras med minskade examensfrekvenser inom det tekniska området. Även inom detta område förlängdes vissa stora utbildningar under första halvan av 1990-talet.

Vi har således delat in nybörjarna i ämnesområden för att jämföra examensfrekvenserna för nybörjare inom olika ämnesområden för var och en av de fyra grupperna med fem nybörjarkullar.

Ämnesområdet för nybörjarna avser den första terminens registrering och andel som tagit examen gäller endast examen i den första studieperioden. Det

betyder att den genomsnittliga examensfrekvensen är lägre än den som redovisades i tabellerna i början av detta avsnitt. Dessa avsåg examensfrekvenserna oberoende av i vilken studieperiod examen hade avlagts. Exempelvis var examensfrekvensen 70 procent för kvinnor som var nybörjare 1978/79–1982/83 men är endast 61 procent när man enbart ser på andel som avlagt examen i sin första studieperiod. Det innebär att 9 procent av dessa nybörjare avlade examen i sin andra studieperiod eller senare.

Skillnaderna är stora mellan de olika ämnesområdena beträffande andelen av nybörjarna som tagit examen i sin första studieperiod.

För kvinnorna är examensfrekvensen lägst bland nybörjare inom området humaniora och teologi (om man bortser från övrigt område). Detta gäller nybörjare under alla fyra femårsperioderna. Examensfrekvensen är högst bland nybörjarna inom områdena undervisning samt vård och omsorg.

Kvinnor som var nybörjare 1978/79–1997/98 per ämnesområde, fördelade på femårsperioder samt andel av dessa som tagit examen i sin första studieperiod.

KVINNOR								
Område nybörjarterminen	Nyb. 78/79- 82/83	Exa- men %	Nyb. 83/84- 87/88	Exa- men %	Nyb. 88/89- 92/93	Exa- men %	Nyb. 93/94- 97/98	Exa- men %
Humaniora och teologi	19 840	23	20 025	25	26 529	32	40 166	32
Jur och samh.vet.skap	38 588	37	37 334	42	40 662	46	56 484	39
Undervisning	34 116	92	25 021	88	31 599	87	25 454	80
Naturvetenskap	4 512	47	5 775	56	7 207	60	12 114	52
Teknik	2 878	63	4 760	66	7 686	67	13 467	58
Lant- och skogsbruk	374	88	563	82	668	82	712	76
Medicin och odontologi	4 362	44	4 393	40	3 186	56	3 142	57
Vård och omsorg	32 272	91	25 848	90	27 019	85	24 523	71
Konstnärligt område	2 602	33	912	62	1 455	45	2 372	35
Övrigt område ¹⁾	2 150	12	814	8	562	21	1 230	24
Alla	141 694	61	125 445	60	146 573	61	179 664	50

¹⁾Kurser som inte kan hänföras till något av ämnesområdena, t.ex. tvärvetenskapliga kurser.

Kvinnornas examensfrekvens inom området vård och omsorg sjönk kraftigt efter 1993

Om man ser på de största områdena, mätt i antal nybörjare, har kvinnornas examensfrekvens minskat inom området vård och omsorg med hela 20 procentenheter för den sista femårsperiodens nybörjare jämfört med den första femårsperiodens nybörjare. Den har också minskat rejält bland nybörjare inom området undervisning – med 12 procentenheter. Det är minskningen inom dessa två områden som till stor del förklarar minskningen av den genomsnittliga examensfrekvensen bland kvinnor. För båda områdena gäller att den största minskningen har skett efter 1993.

Varför sjönk då examensfrekvenserna inom dessa två ämnesområden efter 1993? Den påtagliga förändring som skedde i början av 1990-talet är att såväl

lärarutbildningar som vårdutbildningar förlängdes. Exempelvis blev den stora sjuksköterskeutbildningen treårig från att tidigare ha varit tvåårig.

Dessutom kan en delförklaring för området vård och omsorg vara att specialistsjuksköterskeutbildningen inte ledde till examen mellan 1993 och 2001. De personer som hade tagit sin sjuksköterskeexamen före 1977 blev nybörjare i högskolan när de påbörjade specialistsjuksköterskeutbildningen – men tog alltså ingen examen.

Männens examensfrekvens inom teknikområdet sjönk efter 1993

För männen som var nybörjare under de fyra femårsperioderna liknar mönstret det som gäller för kvinnorna.

Även bland männen var andelen med examen i den första studieperioden hög bland nybörjare inom områdena undervisning samt vård och omsorg, tillsammans med det lilla området lant- och skogsbruk. Andelarna sjönk drastiskt inom områdena undervisning samt vård och omsorg mellan den första och den sista femårsperioden, med 19 respektive 23 procentenheter. Dessa områden är dock inte lika dominerande bland männen som bland kvinnorna.

Män som var nybörjare 1978/79–1997/98 per ämnesområde, fördelade på femårsperioder samt andel av dessa som tagit examen i sin första studieperiod.

MÄN								
Område nybörjarterminen	Nyb. 78/79–82/83	Examen %	Nyb. 83/84–87/88	Examen %	Nyb. 88/89–92/93	Examen %	Nyb. 93/94–97/98	Examen %
Humaniora och teologi	9 312	26	10 101	27	13 492	30	19 073	28
Jur och samh.vet.skap	33 104	34	30 857	40	32 912	42	43 355	33
Undervisning	9 899	87	7 350	80	7 421	77	7 977	68
Naturvetenskap	7 991	39	8 308	40	10 143	40	14 266	37
Teknik	18 575	62	23 797	62	37 884	59	47 092	49
Lant- och skogsbruk	1 631	92	1 741	89	1 467	87	923	80
Medicin och odontologi	2 534	75	2 325	67	1 961	72	1 925	65
Vård och omsorg	3 208	88	2 755	86	3 619	79	3 659	65
Konstnärligt område	1 643	38	894	56	1 284	43	2 115	35
Övrigt område ¹⁾	1 633	11	680	9	508	17	383	20
Alla	89 530	49	88 808	51	110 691	51	140 768	41

¹⁾Kurser som inte kan hänföras till något av ämnesområdena, t.ex. tvärvetenskapliga kurser.

Antalet män som var nybörjare inom det tekniska området ökade kraftigt under hela 20-årsperioden och det tekniska området var det största nybörjarområdet de sista två femårsperioderna. Examensfrekvensen inom detta stora område sjönk med 13 procentenheter mellan den första och den sista femårsperiodens nybörjare. Minskningen inträffade till största delen efter 1993.

Det är framför allt denna minskning som förklarar den genomsnittliga minskningen efter 1993 av andelen män som tagit examen i sin första studieperiod.

Även i detta fall kan en förklaring till minskade examensfrekvenser vara förlängda utbildningar. Före 1993 fanns flera tekniska utbildningslinjer som omfattade ett och ett halvt eller två års studier. 1993 infördes högskoleingenjörsexamen i den nya examensordningen. Denna skulle omfatta minst två års studier och kom att i praktiken i de flesta fall omfatta tre års studier.

Studiemönster inom tre stora ämnesområden

I det föregående kapitlet redovisade vi studiemönstret hos alla nybörjare i högskolan under 20-årsperioden 1978/79–1997/98, i form av studieperioder, totala studietider och examensfrekvenser. I detta kapitel kommer vi att titta närmare på studiemönstret hos nybörjare inom tre stora ämnesområden, nämligen området juridik och samhällsvetenskap, området teknik samt undervisningsområdet.

Nu gäller det återigen, liksom i avsnittet *Studieperiodernas längd* ovan, de personer som var nybörjare under tioårsperioden 1978/79–1987/88, för att uppföljningstiden ska bli så lång som möjligt.

Vi redovisar studiemönstret bland både kvinnor och män som var nybörjare inom området juridik och samhällsvetenskap, bland män som var nybörjare inom teknikområdet och bland kvinnor som var nybörjare inom undervisningsområdet. Vi gör också en del jämförelser mellan områdena.

Sammanfattning

Bland nybörjarna inom *området juridik och samhällsvetenskap* tycks varken kvinnor eller män vara särskilt examensinriktade – mindre än hälften tog en examen i sin första studieperiod. En delförklaring till den låga examensfrekvensen är att 14 procent av nybörjarna inom området juridik och samhällsvetenskap endast hade en registreringstermin, vilket framgått tidigare i denna rapport.

Nybörjare inom området juridik och samhällsvetenskap återvände i stor utsträckning till samma område, om de återvände till en andra studieperiod. Dock hade cirka en fjärdedel av både kvinnor och män bytt inriktning där området vård och omsorg samt undervisningsområdet var vanligast bland kvinnor och det tekniska området bland män.

Kvinnor som inledde sina studier inom området juridik och samhällsvetenskap ger en god illustration av vad som brukar betecknas som det livslånga lärandet.

Män som påbörjade studier inom *det tekniska området* var mer inriktade på examen än nybörjarna inom juridik och samhällsvetenskap – vilket brukar gälla för utbildningar som leder till en yrkesexamen. De män som inte tagit examen i sin första studieperiod, och som återkommit till en ny studieperiod, hade i förhållandevis hög grad återvänt till det tekniska området för att avlägga examen, medan en majoritet av de män som tagit examen i sin första studieperiod och återvände, hade bytt inriktning den andra studieperioden.

Kvinnor som inlett sina studier inom *undervisningsområdet* var mest inriktade av alla på att avlägga examen. 90 procent av dessa tog en examen i sin första studieperiod. En stor majoritet, 85 procent, av dem som återkom till en andra studieperiod studerade vanligtvis inom området juridik och samhällsvetenskap i en eller ett par terminer.

Området juridik och samhällsvetenskap

Bland såväl kvinnor som män var ämnesområdet juridik och samhällsvetenskap det största bland nybörjarna under perioden 1978/79–1987/88.

Vi börjar med att undersöka hur det ser ut bland nybörjarna inom detta område vad gäller antal studieperioder och examensfrekvenser.

Nybörjare 1978/79–1987/88 inom området juridik och samhällsvetenskap, andel med flera studieperioder och andel av de registrerade i respektive studieperiod som tagit examen.

KVINNOR	Antal reg.	Reg. % av nyb.	Examen	Examen % av reg.
Studieperiod 1 (nybörjare)	75 922	100	30 179	40
Studieperiod 2	35 914	47	9 036	25
Studieperiod 3	15 663	21	2 692	17
Studieperiod 4	5 949	8	815	14
Studieperiod 5 och fler	1 969	3	257	13

MÄN	Antal reg.	Reg. % av nyb.	Examen	Examen % av reg.
Studieperiod 1 (nybörjare)	63 961	100	23 818	37
Studieperiod 2	21 025	33	4 713	22
Studieperiod 3	6 743	11	985	15
Studieperiod 4	2 071	3	233	11
Studieperiod 5 och fler	520	1	56	11

Antalet studieperioder bland nybörjarna inom området juridik och samhällsvetenskap följer samma mönster som det vi sett bland samtliga nybörjare. Nästan hälften av kvinnorna och en tredjedel av männen har haft minst två studieperioder.

Jämfört med hela nybörjarpopulationen är dock skillnaden mellan kvinnor och män inte särskilt stor när det gäller examensfrekvenser. En låg andel, 40 procent av kvinnorna och 37 procent av männen, tog ut en examen i sin första studieperiod. Cirka 90 procent av dessa var examina inom området juridik och samhällsvetenskap.

Inte heller i de följande studieperioderna är det någon större skillnad mellan könen beträffande examensfrekvenser. Gemensamt för kvinnor och män är att examensfrekvenserna är låga, vilket vi redan sett i avsnittet *Examensfrekvenser*. Området har ett stort utbud av fristående kurser som traditionellt bl.a. läses av fortbildnings- eller bildningsskäl; ofta utan avsikt att avlägga examen. Detta visades bl.a. i avsnittet *Registrerade en termin* där det framgick att 14 procent av alla nybörjare inom området juridik och samhällsvetenskap var en-terminsstudenter.

Kvinnors studier inom området juridik och samhällsvetenskap – ett exempel på det livslånga lärandet

I tabellen ovan framgår också att 11 procent av kvinnorna hade minst fyra studieperioder, vilket är en något högre andel än genomsnittet för samtliga kvinnor som var nybörjare under samma period.

Studiemönstret bland kvinnor som varit nybörjare inom området juridik och samhällsvetenskap är en god illustration av vad som brukar betecknas som det livslånga lärandet, vilket framgår av tabellen nedan som visar åldersfördelningen vid påbörjandet av varje ny studieperiod.

Kvinnor som var nybörjare 1978/79–1987/88 inom området juridik och samhällsvetenskap. Ålder vid inledningen av respektive ny studieperiod. Den största åldersgruppen är markerad.

Ålder	Period 1	Period 2	Period 3	Period 4	Period 5
–25	42 869	4 665	91	0	0
26–29	6 866	6 846	1 037	28	0
30–34	7 743	6 525	2 752	461	26
35–39	7 559	5 996	3 499	1 226	242
40–44	5 496	5 372	3 457	1 609	569
45–49	3 080	3 645	2 579	1 361	525
50–	2 309	2 865	2 248	1 264	607
Alla	75 922	35 914	15 663	5 949	1 969

56 procent av kvinnorna var högst 25 år när de påbörjade sina studier inom juridik och samhällsvetenskap. Samtidigt var 14 procent över 40 år när de inledde sin första studieperiod. Därefter förskjuts naturligtvis åldern uppåt när kvinnorna inleder sin andra, tredje osv. studieperiod, och vid inledningen av den femte studieperioden är den största gruppen de som är över 50 år.

En majoritet av återvändarna studerade juridik och samhällsvetenskap även den andra studieperioden

Vad studerade då kvinnor och män som inledde sina studier inom området juridik och samhällsvetenskap när de återkom till en andra studieperiod?

För såväl kvinnor som män gäller att en majoritet av återvändarna inledde även den andra studieperioden med studier inom området juridik och samhällsvetenskap.

Nybörjare inom området juridik och samhällsvetenskap som haft minst två studieperioder, fördelade på ämnesområde den andra studieperioden samt andel av dessa som avlagt examen i den andra studieperioden (period 2).

KVINNOR				
Område första terminen i period 2	Registrerade period 2	Fördelning %	Examen i period 2	Examen % av reg. period 2
Humaniora och teologi	6 550	18	807	12
Juridik och samhällsvetenskap	19 949	56	3 601	18
Undervisning	2 725	8	2 207	81
Naturvetenskap	1 028	3	153	15
Teknik	858	2	170	20
Medicin och odontologi	1 071	3	243	23
Vård och omsorg	2 940	8	1 734	59
Andra områden	793	2	121	15
Totalt	35 914	100	9 036	25

MÄN				
Område första terminen i period 2	Registrerade period 2	Fördelning %	Examen i period 2	Examen % av reg. period 2
Humaniora och teologi	3 181	15	471	15
Juridik och samhällsvetenskap	13 100	62	2 552	19
Undervisning	834	4	586	70
Naturvetenskap	1 060	5	142	13
Teknik	1 621	8	408	25
Medicin och odontologi	352	2	180	51
Vård och omsorg	427	2	269	63
Andra områden	450	2	105	23
Totalt	21 025	100	4 713	22

För kvinnorna gällde att 56 procent av dem som återvände till en andra studieperiod inledde även denna period med studier inom området juridik och samhällsvetenskap och för männen var det 62 procent. Det näst vanligaste området i den andra studieperioden var humaniora och teologi för både kvinnor och män.

Även om området juridik och samhällsvetenskap samt det närbesläktade området humaniora och teologi dominerar i den andra studieperioden, för både kvinnor och män, har dock cirka en fjärdedel bytt inriktning i den andra studieperioden. Bland kvinnorna inledde 8 procent den andra studieperioden inom undervisningsområdet och lika stor andel inom området vård och omsorg. Lika stor andel av männen, 8 procent, inledde sin andra studieperiod inom teknikområdet. Av de kvinnor som bytt till undervisningsområdet hade 81 procent tagit examen i sin andra studieperiod och av de kvinnor som bytt till området vård och omsorg hade 59 procent tagit examen i sin andra studieperiod.

En fjärdedel av de män som bytt till teknikområdet tog examen i sin andra studieperiod.

Generellt gäller att bland dem som bytt ämnesområde följer examensfrekvensen det gängse mönstret inom det området man bytt till, dvs. hög examensfrekvens för dem som bytt till exempelvis lärarutbildning eller vårdutbildning och låga examensfrekvenser bland dem som inlett även sin andra studieperiod inom området juridik och samhällsvetenskap eller bytt till området humaniora och teologi.

Män inom tekniskt område

För män som var nybörjare under perioden 1978/79–1987/88 var det tekniska området det nästa största.

Studiemönstret för dessa män är både likt och olik det som gällde för män som var nybörjare inom ämnesområdet juridik och samhällsvetenskap.

Antalet män som var nybörjare 1978/79–1987/88 inom området teknik, antalet registrerade i nya studieperioder och antalet av dessa som tagit examen i respektive studieperiod.

	Antal reg.	Reg. % av nyb.	Examen	Examen % av reg.
Studieperiod 1 (nybörjare)	42 372	100	26 238	62
Studieperiod 2	12 777	30	2 762	22
Studieperiod 3	3 710	9	495	13
Studieperiod 4	1 061	3	98	9
Studieperiod 5 och fler	273	1	30	11

Av samtliga män som var nybörjare inom det tekniska området hade ungefär lika stor andel som nybörjarna inom juridik och samhällsvetenskap mer än en studieperiod, 30 procent jämfört med 33 procent.

Däremot tog en betydligt större andel av de män som var nybörjare inom teknikområdet en examen den första (och för många enda) studieperioden; 62 procent jämfört med 37 procent för män som var nybörjare inom området juridik och samhällsvetenskap.

En minoritet av återvändarna studerade teknik i sin andra studieperiod

När man jämför nybörjarna inom respektive ämnesområde är det en klar skillnad beträffande vilket område man har återkommit till i den andra studieperioden. Jämfört med männen som var nybörjare inom området juridik och samhällsvetenskap återvände en betydligt mindre andel av nybörjarna inom teknikområdet till samma område i den andra perioden, nämligen 44 procent.

Män som var nybörjare 1978/79–1987/88 inom området teknik och som haft minst två studieperioder, fördelade på ämnesområde den andra studieperioden samt andelen av dessa som avlagt examen i den andra studieperioden (period 2).

Område första terminen i period 2	Registrerade period 2	Fördelning %	Examen period 2	Examen % av reg. period 2
Humaniora och teologi	1 220	10	101	8
Juridik och samhällsvetenskap	3 237	25	388	12
Undervisning	552	4	405	73
Naturvetenskap	1 623	13	175	11
Teknik	5 644	44	1 533	27
Medicin och odontologi	176	1	76	43
Konstnärligt område	136	1	20	15
Andra områden	189	1	64	34
Totalt	12 777	100	2 762	22

En fjärdedel hade bytt till området juridik och samhällsvetenskap (25 procent), 13 procent till det naturvetenskapliga området och 10 procent till området humaniora och teologi.

En majoritet av dem som inte tagit examen återvände till teknikområdet

Bland män som var nybörjare inom teknik var det stor skillnad mellan dem som tog examen i den första studieperioden och de som inte gjorde det. De som inte tagit examen i sin första studieperiod återvände i större omfattning än de som tagit examen. De män som inte tagit examen i sin första studieperiod, och som återkommit till en ny studieperiod, hade i förhållandevis hög grad återvänt till det tekniska området för att avlägga examen, medan en majoritet av de män som tagit examen i sin första studieperiod och återvände, hade bytt inriktning den andra studieperioden.

Män som var nybörjare 1978/79–1987/88 inom området teknik och tagit examen respektive inte tagit examen i sin första studieperiod samt andel av dessa båda grupper som återkommit till en ny studieperiod inom det tekniska området och tagit examen.

	Med examen i period 1	%	Utan examen i period 1	%
Antal nybörjare	26 238		16 134	
Därav ny studieperiod	7 027	27	5 750	36
varav inom teknik	2 435	35	3 209	56
med examen	359	15	1 174	37

Kvinnor inom undervisningsområdet

För kvinnorna som var nybörjare under perioden 1978/79–1987/88 gäller att det näst största antalet nybörjare fanns inom undervisningsområdet.

Studiemönstret beträffande antalet studieperioder bland dessa är relativt likt det som gällde för kvinnor som var nybörjare inom juridik och samhällsvetenskap.

Av kvinnor som var nybörjare inom undervisningsområdet hade 46 procent minst två studieperioder, 20 procent hade minst tre och 8 procent hade minst fyra studieperioder.

90 procent tog examen i sin första studieperiod

Kvinnorna som var nybörjare inom undervisningsområdet skiljer sig dock stort beträffande examensfrekvenser från kvinnorna som var nybörjare inom området juridik och samhällsvetenskap. Hela 90 procent av nybörjarna inom undervisningsområdet tog en examen i sin första studieperiod. Nästan alla examina var lärarexamina.

Antalet kvinnor som var nybörjare 1978/79–1987/88 inom undervisningsområdet, antalet registrerade i nya studieperioder och antalet av dessa som tagit examen i respektive studieperiod.

	Antal registrerade	Registrerade % av nybörjare	Examen	Examen % av registrerade
Studieperiod 1 (nybörjare)	59 137		53 332	90
Studieperiod 2	27 472	46	5 739	21
Studieperiod 3	11 978	20	2 046	17
Studieperiod 4	4 517	8	668	15
Studieperiod 5 och fler	1 320	2	199	15

Endast 15 procent av återvändarna studerade inom undervisningsområdet den andra studieperioden

Endast 15 procent av nybörjarna inom undervisningsområdet återvände till samma område den andra studieperioden. En stor del av dessa tog (ytterligare) en examen i den andra studieperioden, mestadels lärarexamen eller specialpedagogexamen, som är en påbyggnadsexamen.

Kvinnor som var nybörjare 1978/79–1987/88 inom undervisningsområdet och som haft minst två studieperioder, fördelade på ämnesområde den andra studieperioden samt andel av dessa som avlagt examen i den andra studieperioden (period 2).

KVINNOR				
Område andra perioden	Registrerade period 2	Fördelning %	Examen period 2	Andel % examen av reg. period 2
Humaniora och teologi	4 367	16	409	9
Juridik och samhällsvetenskap	13 553	49	1 098	8
Undervisning	4 256	15	3 226	76
Naturvetenskap	1 486	5	169	11
Vård och omsorg	1 090	4	565	52
Konstnärligt område	1 063	4	108	10
Övriga områden	1 657	6	164	10
Totalt	27 472	100	5 739	21

Hälften av alla som varit nybörjare inom undervisningsområdet den första studieperioden påbörjade den andra studieperioden inom området juridik och samhällsvetenskap. Om man undersöker antalet registreringsterminer bland dessa visar det sig att cirka tre fjärdedelar var registrerade en eller två terminer, vilket indikerar att syftet med studierna kan ha varit fortbildning.

När man närmare undersöker byte av område mellan den första och andra studieperioden finner man att kvinnor som inlett sin första studieperiod inom undervisningsområdet är de som i störst omfattning av nybörjarna inom alla områden (med undantag för det mycket lilla området lant- och skogsbruk) har bytt inriktning i den andra studieperioden.

Studiemönster bland examinerade före 1977

I detta kapitel redovisas studieperioder och antalet registreringsterminer för de personer som har avlagt en examen före 1977. Skälet för att redovisa återkommande utbildning och totala studietider även för dessa personer är att uppföljningsperioden är ännu längre än för nybörjarna efter 1977.

Sammanfattning

Den population som har kunnat följas under längst tid är de personer som tog examen under läsåret 1969/70–1976/77 inom den dåvarande högskoleutbildningen. Av dessa personer är närmare hälften 65 år eller äldre i dag.

De examinerade var totalt 117 000 och av dem har hälften, 59 200, varit registrerade i högskolan efter läsåret 1976/77. Sammantaget visar kartläggning att kvinnorna i större omfattning än männen har varit registrerade efter 1976/77, 63 procent jämfört med 42 procent. Vidare har kvinnorna varit registrerade under fler studieperioder än männen och även under fler terminer totalt.

Det mönster som redovisats för nybörjare efter 1977 gäller således även för de personer som tog examen före 1977 i den dåvarande högskoleutbildningen, nämligen att kvinnorna är mer benägna än männen att återkomma till nya studieperioder i högskolan.

En tredjedel av kvinnorna har återvänt till minst två studieperioder och 9 procent till minst fyra studieperioder – utöver de studier som genomfördes före 1977 och resulterade i en examen. Detta bekräftar vad som framgick i kapitlet om nybörjare efter 1977, nämligen att det livslånga lärandet eller återkommande utbildning inom högskolan är en realitet framför allt bland kvinnorna.

Ungefär en tredjedel av både kvinnorna och männen som tagit examen före 1977 och varit registrerade efter 1977 har tagit en ny examen. Dessa har naturligt nog varit registrerade fler terminer än de som inte tagit en ny examen.

De som inte har tagit en ny examen har återkommit till högskolan för kortare studier, vanligtvis 1–2 terminer främst inom områdena juridik och samhällsvetenskap samt humaniora och teologi.

Vilka ingår i undersökningen?

Den population det nu gäller är, som redan angetts, inte jämförbar med den population som de två föregående kapitlen handlar om. Högskoleutbildning före 1977 omfattade inte all utbildning som efter 1977 har tillhört högskolan. Dessutom består populationen enbart av de personer som avlade en examen före 1977 och som varit registrerade i högskolan efter 1977.

Undersökningen har begränsats till de personer som tog examen från och med läsåret 1969/70, vilket var det första läsår då antalet examinerade personer

översteg 10 000. Utvecklingen av antalet examinerade per läsår under perioden 1969/70–1976/77 samt andelen av dessa som varit registrerade i högskolan efter 1976/77 framgår av nedanstående tabell.

Kvinnor och män som avlagt examen 1969/70–1976/77 inom dåvarande högskoleutbildningen samt andel av dessa som varit registrerade i högskolan efter läsåret 1976/77.

Examensår	KVINNOR			MÄN		
	Examinerade	Registrerade efter 76/77	%	Examinerade	Registrerade efter 76/77	%
1969/70	4 749	2 577	54	6 767	2 049	30
1970/71	5 466	3 127	57	7 890	2 504	32
1971/72	5 962	3 476	58	8 423	2 972	35
1972/73	6 322	3 868	61	9 148	3 403	37
1973/74	6 861	4 394	64	10 564	4 406	42
1974/75	7 136	4 743	66	9 904	4 791	48
1975/76	5 620	3 850	69	8 114	4 179	52
1976/77	5 819	4 245	73	8 069	4 603	57
69/70–76/77	47 935	30 280	63	68 879	28 907	42

Det var cirka 20 000 fler män än kvinnor som avlade examen inom den dåvarande högskoleutbildningen under perioden 1969/70–1976/77. Trots detta har fler kvinnor, drygt 30 000, än män, knappt 29 000, av de examinerade varit registrerade i högskolan efter 1977. Av de examinerade kvinnorna har således 63 procent varit registrerade i högskolan efter 1977 jämfört med 42 procent av de examinerade männen.

Den vanligaste examen perioden 1969/70–1976/77 bland dem som varit registrerade i högskolan efter 1976/77, var filosofie kandidatexamen inom samhällsvetenskap och därefter kommer lärarexamen (ämneslärare). Den tredje största examen var socionomexamen, följd av civilingenjörsexamen och filosofie kandidatexamen inom humaniora.

Av samtliga examinerade under perioden 1969/70–1976/77 var det således drygt 59 000 som hade fortsatt eller återkommit till högskolestudier efter examen. Det är dessa 59 000 personerna som detta kapitel handlar om. Hur många gånger har de återvänt till högskolestudier och för hur lång tid?

Registreringsterminer och studieperioder

Av de kvinnor och män som avlade examen före 1977 har alltså 63 procent av kvinnorna och 42 procent av männen varit registrerade i högskolan efter 1977. Vissa har haft flera studieperioder. De personer som avlagt en examen före 1977 har haft över trettio år på sig för återkommande utbildning. Vad det inneburit framgår av nedanstående tabell.

Examinerade 1969/70–1976/77, andelen av dessa som varit registrerade i högskolan efter 1977 minst en, två, tre och fyra eller fler studieperioder samt antalet registreringsterminer i respektive period.

KVINNOR				MÄN			
Examinerade 69/70–76/77:	47 935			Examinerade 69/70-76/77:	68 879		
Studier efter 1977	30 280		Andel av examin %	Studier efter 1977	28 907		Andel av examin %
Period 1:	30 280	%	63	Period 1	28 907	%	42
1 termin	9 863	33		1 termin	10 489	36	
2 terminer	7 928	26		2 terminer	7 367	25	
3–4 terminer	6 075	20		3-4 terminer	5 612	19	
5–6 terminer	3 146	10		5-6 terminer	2 612	9	
7–8 terminer	1 542	5		7-8 terminer	1 316	5	
9–10 terminer	734	2		9-10 terminer	596	2	
11 term –	992	3		11 term -	915	3	
		100				100	
Period 2:	15 792	%	33	Period 2	10 517	%	15
1 termin	6 405	41		1 termin	4 762	45	
2 terminer	4 200	27		2 terminer	2 682	26	
3–4 terminer	2 981	19		3-4 terminer	1 769	17	
5–6 terminer	1 219	8		5-6 terminer	724	7	
7–8 terminer	490	3		7-8 terminer	282	3	
9–10 terminer	220	1		9-10 terminer	130	1	
11 term –	277	2		11 term -	168	2	
		100				100	
Period 3	7 489	%	16	Period 3	3 893	%	6
1 termin	3 349	45		1 termin	1 937	50	
2 terminer	1 894	25		2 terminer	963	25	
3–4 terminer	1 337	18		3-4 terminer	579	15	
5–6 terminer	527	7		5-6 terminer	237	6	
7–8 terminer	210	3		7-8 terminer	84	2	
9–10 terminer	86	1		9-10 terminer	35	1	
11 term –	86	1		11 term -	58	1	
		100				100	
Period 4 och fler	4 442	%	9	Period 4 och fler	1 821	%	3
1 termin	2 161	49		1 termin	1 000	55	
2 terminer	1 089	25		2 terminer	367	20	
3–4 terminer	744	17		3-4 terminer	275	15	
5–6 terminer	268	6		5-6 terminer	104	6	
7–8 terminer	94	2		7-8 terminer	25	1	
9–10 terminer	40	1		9-10 terminer	18	1	
11 term –	46	1		11 term -	32	2	
		100				100	

Bland kvinnorna som tog examen före 1977 har 33 procent studerat i minst två perioder efter 1977, 16 procent i minst tre perioder och 9 procent i minst fyra perioder – utöver de studier före 1977 som ledde till examen. Motsvarande andelar bland männen är betydligt lägre, 15 procent, 6 procent respektive 3 procent.

Vidare framgår av tabellen ovan att antalet registreringsterminer sjunker för varje ny studieperiod och att kvinnorna har något fler registreringsterminer i varje studieperiod än männen.

En majoritet bland både kvinnor och män har studerat 1–2 terminer i varje studieperiod. I den fjärde studieperioden efter examen är det tre fjärdedelar som har studerat 1–2 terminer bland både kvinnor och män.

Det livslånga lärandet är en realitet

Tabellen visar att en examen i högskolan, framför allt för kvinnorna, inte betyder att högskolestudierna för alltid har avslutats. Återigen kan man konstatera betydelsen av en lång uppföljningstid. Det kan exemplifieras av att bland dem som tog examen före 1977 var det cirka 1 100 personer som återvände för en andra studieperiod läsåren 2005/06–2009/10, dvs. 30 år eller mer efter den första studieperioden. Mer än hälften var då över 60 år.

För att illustrera detta studiemönster med återkommande studieperioder redovisas nedan personernas ålder dels vid examen (1969/70–1976/77), dels vid inledningen av varje ny studieperiod.

Kvinnor och män som avlagt examen 1969/70–1976/77 och som varit registrerade i högskolan efter 1977. Ålder vid inledningen av respektive studieperiod. Den största åldersgruppen är markerad.

Åldersgrupper	KVINNOR						MÄN					
	exa- men	Fördelning på åldersgrupper vid första terminen i ny studieperiod					exa- men	Fördelning på åldersgrupper vid första terminen i ny studieperiod				
		P 1	P 2	P 3	P 4	P 5		P 1	P 2	P 3	P 4	P 5
–25	17 205	3 010	28				15 094	3 130	16			
26–34	10 198	12 746	2 600	256	15	1	12 191	14 248	2 228	180	6	0
35–44	2 095	8 714	6 261	2 169	492	66	1 228	6 942	3 992	1 190	223	33
45–54	651	4 307	4 957	3 374	1 617	560	315	2 960	2 702	1 502	603	181
55–	131	1 503	1 946	1 690	1 115	576	79	1 627	1 579	1 021	530	245
Totalt	30 280	30 280	15 792	7 489	3 239	1 203	28 907	28 907	10 517	3 893	1 362	459

En tredjedel har tagit en ny examen

Vad var syftet med studierna efter examen? Det som kan utläsas ur statistiken är bl.a. att av samtliga 59 000 som tog examen före 1977 och som varit registrerade efter 1977, tog 26 procent en ny examen i den första perioden som de var registrerade. Vissa av dessa nya examina utgjorde en naturlig fortsättning efter den examen som avlagts före 1977. Det vanligaste exemplet på detta är

att en läkarexamen efter 1977 i många fall hade föregåtts av en tidigare medicine kandidatexamen.

Kvinnor och män som avlagt examen 1969/70–1976/77 och som varit registrerade i högskolan efter 1977. Antalet med ny examen efter 1977 respektive utan ny examen.

	KVINNOR	%	MÄN	%
Examinerade 1969/70–1976/77				
registrerade efter 1976/77	30 280		28 907	
Ny examen efter 1976/77:	10 398	34	8 608	30
<i>i första studieperioden</i>	8 140	27	7 509	26
<i>i andra studieperioden</i>	1 563	5	846	3
<i>i tredje studieperioden eller senare</i>	695	2	253	1
Ingen ny examen	19 882	66	20 299	70

Av tabellen ovan framgår att 34 procent av kvinnorna och 30 procent av männen som varit registrerade efter 1977 har tagit en ny examen – de flesta i den första perioden efter 1977, vilket för många också är den enda perioden. 66 procent av kvinnorna och 70 procent av männen tog ingen ny examen.

Dessa två grupper, de som avlagt en ny examen och de som inte avlagt en ny examen i den första perioden efter 1977, skiljer sig åt i flera avseenden. En skillnad är antalet terminer som personerna har varit registrerade. Av de som inte har avlagt en ny examen har 70 procent varit registrerade 1–2 terminer under perioden, medan 34 procent varit det i gruppen som avlagt en ny examen.

Kvinnor och män med examen 1969/70–1976/77 som varit registrerade i högskolan efter 1977, med respektive utan examen i den första studieperioden efter 1977, fördelade efter antalet registreringsterminer i denna studieperiod.

Reg.terminer period 1	KVINNOR				MÄN			
	Ingen ny examen	Fördelning %	Ny examen	Fördelning %	Ingen ny examen	Fördelning %	Ny examen	Fördelning %
1–2	15 070	68	2 721	33	15 273	71	2 583	34
3–4	4 094	18	1 981	24	3 693	17	1 919	26
5–6	1 489	7	1 657	20	1 280	6	1 332	18
7–8	644	3	898	11	530	2	786	10
9–	843	4	883	11	622	3	889	12
Totalt	22 140	100	8 140	100	21 398	100	7 509	100

Att så många hade tagit en examen efter endast 1–2 registreringsterminer beror sannolikt på att dessa personer redan före 1977 hade inlett studierna till en ny examen och endast hade en eller två terminer efter 1977 kvar fram till examen.

En annan skillnad mellan gruppen som avlagt en ny examen och gruppen som inte avlagt en ny examen är de ämnesområden som personerna varit registrerade inom den första terminen i studieperioden.

Kvinnor och män med examen 1969/70–1976/77 som varit registrerade i högskolan efter 1977, med respektive utan examen i den första studieperioden efter 1977, fördelade efter område för den första terminens registrering efter 1977.

Ämnesområde	KVINNOR				MÄN			
	Ingen ny examen	Fördelning %	Ny examen	Fördelning %	Ingen ny examen	Fördelning %	Ny examen	Fördelning %
Humaniora och teologi	7 196	33	1 217	15	4 357	20	708	9
Juridik och samhällsvetenskap	8 722	39	1 440	18	9 000	42	1 137	15
Undervisning	191	1	2 082	26	187	1	1 665	22
Naturvetenskap	1 283	6	159	2	2 214	10	214	3
Teknik	349	2	47	1	1 585	7	208	3
Lant- och skogsbruk	12	0	16	0	19	0	33	0
Medicin och odontologi	850	4	2 454	30	613	3	3 164	42
Vård och omsorg	405	2	400	5	100	0	80	1
Konstnärligt område	744	3	79	1	421	2	53	1
Övrigt område ¹⁾	2 388	11	246	3	2 902	14	247	3
Totalt	22 140	100	8 140	100	21 398	100	7 509	100

¹⁾Kurser som inte kan hänföras till något av ämnesområdena, t.ex. tvärvetenskapliga kurser.

I gruppen som inte avlagt en ny examen i den första studieperioden efter 1977 har 72 procent av kvinnorna och 62 procent av männen varit registrerade inom ämnesområdena juridik och samhällsvetenskap samt humaniora och teologi, dvs. de områden som det är vanligast att läsa enstaka kurser inom.

Ämnesområde för första terminens studier inom gruppen som avlagt en ny examen avspeglar inom vilka områden en ny examen har avlagts, vilka främst är området medicin och odontologi samt undervisningsområdet.

Avslutande kommentarer

Universitets- och högskoleregistret som förs av SCB innehåller uppgifter om alla studenter som varit registrerade i högskolan efter 1977. Det innebär att det först nu har varit möjligt att kartlägga studenternas studiemönster under en lång tidsperiod. Och tidsperspektivet har varit en viktig faktor i denna undersökning. Hittills har nämligen heltäckande informationen om återkommande studier under ett helt vuxenliv saknats.

Det vi känt till är t.ex. netto- och bruttostudietider för personer som avlägger en yrkesexamen och ackumulerad studietid i avlagda examina. Vi har också genom statistiken haft kunskap om hur många studenter som påbörjat ett yrkesexamensprogram som inte samtidigt varit nybörjare i högskolan, dvs. som har studerat något annat före det aktuella programmet. Men vi har som sagt inte haft kännedom om hela bilden.

Materialet som legat till grund för denna undersökning innehåller uppgifter om alla som varit nybörjare i högskolan under en 20-årsperiod efter 1977, vilket är över en miljon personer. Möjligheten att undersöka olika aspekter på studenternas studiemönster har varit i det närmaste oändliga. Vi har dock i första hand valt att ta reda på svaren på de två frågorna som har ställts i inledningen till denna rapport, nämligen hur många gånger återvänder studenterna till högskolestudier och hur länge studerar de i högskolan totalt?

Den bild av studenternas studiemönster som vuxit fram i arbetet med rapporten kan beskrivas på följande sätt.

Studenternas totala studietider – under en längre tidsperiod – är inte alls den som återges i statistiken över studietider inom de examina som studenterna avlägger. Framför allt för kvinnorna är det vanligt med vad som brukar benämnas ett livslångt lärande inom högskolans ram, dvs. att man återvänder flera gånger för nya studieperioder. Det gör männen också men inte i samma omfattning som kvinnorna.

Den studieperiod som varar längst, mätt i antalet registreringsterminer, är för både kvinnor och män den första – och för vissa enda – studieperioden. Under denna studieperiod studerar männen under fler terminer än kvinnorna, men kvinnorna återvänder som sagt i betydligt högre grad för nya studieperioder, vilket innebär att deras totala antal registreringsterminer blir ungefär detsamma som männens.

Det sägs ibland att kvinnorna studerar mer i högskolan än männen eftersom de i stor omfattning studerar inom sådana områden för vilka högskolan erbjuder påbyggnadsutbildning och annan vidareutbildning, framför allt områdena vård och omsorg samt undervisning.

Det är förvisso sant men kan långt ifrån förklara all återkommande utbildning som kvinnorna deltar i. Det största området för alla nybörjare – både kvinnor och män – är området juridik och samhällsvetenskap. Kvinnor som

varit nybörjare inom detta område återvänder till en ny studieperiod i betydligt större omfattning än män som varit nybörjare inom samma område. Detta gäller för övrigt alla ämnesområden. Vilket område man studerar inom förklarar således endast i begränsad omfattning skillnaden mellan könen vad gäller benägenheten att återkomma till en ny studieperiod.

Det tycks inte finnas någon tids- eller åldersgräns för att återvända till högskolestudier. Det framgår t.ex. av att bland de personer som tog examen före 1977 var det cirka 1 100 som återvände för en andra studieperiod läsåren 2005/06–2009/10, dvs. 30 år eller mer efter den första studieperioden. Mer än hälften var då över 60 år.

Vid sidan om de kvinnor och män med långa totala studietider, ofta uppdelade på flera studieperioder, finns en annan grupp ständigt närvarande i högskolan, nämligen dem som vi har kallat en-terminsstudenter. I Högskoleverkets rapport *Mått för genomströmning i utbildning på grund- och avancerad nivå* (2009:29 R) framhöll verket bl.a. att studenternas syfte med studier kan vara olika och att inte alla studenter studerar med avsikt att avlägga en examen. Det finns en grupp som studerar för att fortbilda eller bilda sig och som söker till högskolan för att endast läsa någon eller några enstaka kurser.

I denna undersökning framgår att från 1977 och 20 år framåt har det varit en nästan konstant andel studenter i varje nybörjarkull, nämligen 10 procent, som varit registrerade under högst en termin och därefter aldrig återvänt till högskolan. Vi vet naturligtvis inte vilken avsikten med studierna var, men eftersom 86 procent har varit registrerade på fristående kurs och dessutom varit klart äldre än övriga kan vi på goda grunder anta att det handlar om fortbildnings- eller bildningsstudier. Samtidigt kan vi också se att det finns en annan kategori bland en-terminsstudenterna, nämligen de som påbörjat ett yrkesexamensprogram och lämnat detta och högskolan ”för alltid”, under eller efter den första terminen.

I arbetet med denna rapport har det blivit uppenbart att den statistik som hittills har redovisats i olika sammanhang har gett en mycket begränsad bild av studenternas totala studietider.

Om man vill undersöka studenternas totala studietider i ett system som det svenska, med stor valfrihet och flexibilitet återstår att undersöka hur många terminer studenterna har varit registrerade i högskoleutbildning – under en mycket lång tidsperiod. Detsamma gäller om man vill undersöka i vilken omfattning studenterna återkommer till högskolestudier – dvs. hur vanligt det livslånga lärandet är. I denna rapport har vi kunnat konstatera att det livslånga lärandet är en realitet – särskilt för kvinnor.

Högskoleverket är en myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, tillsyn, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar och analyser, bedömning av utländsk utbildning och studieinformation.

Läs mer på vår webbplats www.hsv.se.